

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут (факультет) Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра Економіки і управління

«До захисту в ЕК»
Директор інституту(декан факультету)
Олег ШЕРЕМЕТ
(ім'я та прізвище)
(підпис)

«До захисту допущено»
Завідувач кафедри
Анатолій ЗАЇНЧКОВСЬКИЙ
(ім'я та прізвище)
(підпис)

«__» _____ 2023р.

«__» _____ 2023р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА

зі спеціальності 051 Економіка
(код та назва спеціальності)

освітньо-професійної програми «Економіка підприємства»

на тему: Підвищення ефективності формування та використання основного капіталу підприємства

Виконала: здобувачка 2 курсу, групи 6М

Палій Наталія Олександрівна
(прізвище, ім'я, по батькові повністю) (підпис)

Керівник Гривківська Оксана Василівна
(прізвище, ім'я та по батькові повністю) (підпис)

Консультанти _____
(ім'я та прізвище) (підпис)

(ім'я та прізвище) (підпис)

(ім'я та прізвище) (підпис)

Рецензент Котвицька Н.М.
(ім'я та прізвище) (підпис)

Я як здобувач(ка) Національного університету харчових технологій розумію і підтримую політику університету з академічної доброчесності. Я не надавав(-ла) і не одержував(-ла) недозволеної допомоги під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Здобувач _____
(підпис)

Київ – 2023 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут Навчально-науковий інститут Економіки і управління
Кафедра Економіки і права
Освітній ступінь Магістр
Спеціальність 051 «Економіка»
(шифр і назва)
Освітньо-професійна програма «Економіка підприємства»
(назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри економіки і права

Анатолій ЗАЙЧКОВСЬКИЙ

«29» вересня 2022 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Палій Наталії лександрівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Підвищення ефективності формування і використання основного капіталу підприємства

керівник роботи Гривківська Оксана Ваилівна, д.е.н., професор
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «29» вересня 2022 року № 575-КС

2. Строк подання здобувачем роботи 07 лютого 2023 р.

3. Вихідні дані до роботи: законодавчі та нормативні акти України, монографії, посібники, підручники, наукові статті відповідно до обраної теми, фінансова та статистична звітність за 2019-2021 роки ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат», мережа Інтернет.

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):
Розділ 1. Теоретичні основи ефективності формування та використання основного капіталу підприємства. Розділ 2. Аналіз виробничо-господарської діяльності та ефективності використання основного капіталу ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат». Розділ 3. Шляхи підвищення ефективності формування та використання основного капіталу ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат». Розділ 4. Шляхи підвищення ефективності формування та використання основного капіталу підприємства.

5. Перелік графічного матеріалу _____

4 рисунки, 24 таблиці, 20 формул та 6 додатків

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота Палій Наталії Олександрівни на тему «Підвищення ефективності формування і використання основного капіталу підприємства» на здобуття освітнього ступеня «магістр» спеціальності 051 «Економіка» освітньо-професійної програми 6.030504 «Економіка підприємства». Національний університет харчових технологій, Київ, 2023 рік.

Робота складається зі вступу, 4 розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Робота виконана в обсязі 113 сторінок, містить 4 рисунки, 24 таблиці, 20 формул та 6 додатків.

Мета виконання кваліфікаційної роботи полягає у обґрунтуванні сутності поняття «основний капітал», вивченні методичних підходів та показників для оцінки його стану в процесі використання, що тягне за собою визначення факторів впливу на визначені показники з наступним обґрунтуванням заходів щодо оновлення ефективності основного капіталу підприємства.

У першому розділі було визначено сутність поняття «основний капітал», розглянуті варіанти його класифікації та наведено методику оцінки ефективності використання основного капіталу та підходи щодо обґрунтування заходів по оновленню основного капіталу підприємства.

У другому розділі проведений аналіз виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» та оцінений фінансовий стан підприємства. Детально розглянуто та описано ефективність використання основних засобів жиркомбінатом у процесі провадження господарської діяльності та розраховано показники їх руху, що дало змогу визначити проблеми фінансового стану та дослідити рівень оновлення і використання основних засобів.

У третьому розділі проведено оцінювання використання основного капіталу підприємства, розглянули вплив зовнішнього та внутрішнього середовища на формування основного капіталу підприємства.

У четвертому розділі нами запропоновано захід щодо оновлення основних засобів шляхом заміни обладнання олійно-пресової лінії на нову

потужнішу модель. Було обґрунтовано економічну доцільність пропонованого проекту та оцінено його вплив на ефективність використання та рух основних засобів підприємства.

Ключові слова: основний капітал, основні засоби, амортизація, оновлення, ефективність, собівартість, дохід, прибуток, збиток, рентабельність, олійно-жирова галузь.

ABSTRACT

The qualifying work of Natalia Oleksandrivna Palii on the topic "Increasing the efficiency of the formation and use of the fixed capital of the enterprise" for obtaining the master's degree in the specialty 051 "Economics" of the educational and professional program 6.030504 "Economics of the enterprise". National University of Food Technologies, Kyiv, 2023.

The work consists of an introduction, 4 chapters, conclusions, a list of used sources and appendices. The work is completed in the volume of 113 pages, 4 contains figures, 24 tables, 20 formulas and 6 appendices.

The purpose of the qualification work is to substantiate the essence of the concept of "fixed capital", to study methodological approaches and indicators for assessing its condition during use, which entails the determination of factors influencing the specified indicators, followed by the justification of measures to update the efficiency of the fixed capital of the enterprise.

In the first chapter, the essence of the concept of "fixed capital" was determined, variants of its classification were considered, and the method of assessing the efficiency of the use of fixed capital and approaches to justifying measures to renew the fixed capital of the enterprise were given.

In the second section, an analysis of the production and economic activity of PJSC "Nizhinsky Fat Plant" was carried out and the financial condition of the enterprise was assessed. The effectiveness of the use of fixed assets by the fat processing plant in the process of economic activity was examined and described in detail, and indicators of their movement were calculated, which made it possible to determine the problems of the financial state and to investigate the level of renewal and use of fixed assets.

In the third section, an evaluation of the use of the fixed capital of the enterprise was carried out, the influence of the external and internal environment on the formation of the fixed capital of the enterprise was considered.

In the fourth chapter, we proposed a measure to update fixed assets by replacing the equipment of the oil press line with a new, more powerful model. The economic feasibility of the proposed project was substantiated and its impact on the efficiency of use and movement of the company's fixed assets was assessed.

Key words: fixed capital, fixed assets, depreciation, renewal, efficiency, cost price, income, profit, loss, profitability, oil and fat industry.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	10
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	13
1.1. Економічна сутність, класифікація та значення основного капіталу підприємства.....	14
1.2. Механізм відтворення основного капіталу підприємства...19	
1.3. Методичні засади ефективності використання основного капіталу підприємства.....	24
Висновки до розділу 1.....	29
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ ПРАТ «НІЖИНСЬКИЙ ЖИРКОМБІНАТ».....	31
2.1 Загальна характеристика підприємства.....	31
2.2 Аналіз виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат».....	34
2.3 Діагностика фінансового стану та фінансових результатів підприємства.....	44
Висновки до розділу 2.....	53
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ ПРАТ «НІЖИНСЬКИЙ ЖИРКОМБІНАТ».....	56
3.1. Оцінювання ефективності використання основного капіталу ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат».....	56
3.2. Вплив зовнішнього середовища на формування та використання основного капіталу.....	60
3.3. Вплив внутрішнього середовища на формування та використання основного капіталу.....	64
Висновки до розділу 3.....	67
РОЗДІЛ 4. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	70
4.1. Державне регулювання процесів формування основного капіталу підприємства.....	70
4.2. Вплив оновлення основних засобів на формування прибутку підприємства.....	85
4.3. Оптимізація структури основного капіталу підприємства...96	
Висновки до розділу 4.....	99
ВИСНОВКИ.....	102
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	107
ДОДАТКИ.....	116

ВСТУП

Невід’ємною складовою кожного підприємства є основний капітал. Без цієї частини матеріального забезпечення не зможе функціонувати жодне підприємство чи організація, зокрема підприємства харчової промисловості. Для забезпечення конкурентоспроможності бізнесу та отримання необхідної величини прибутку необхідно здійснювати постійний аналіз його руху, стану і ефективності використання, та досліджувати фактори, які впливають на цю зміну. Отож, однією з основних проблем вітчизняних підприємств є значний рівень фізичного зношення та морального старіння основних виробничих засобів. Середній рівень їх зносу серед компаній харчової галузі на сьогодні перевищує 50 %, що негативно позначається на їх виробничому потенціалі та зумовлює низьку конкурентоспроможність багатьох видів вітчизняної продукції. Тому необхідність розв’язання цих проблем і визначає актуальність теми даної роботи.

Дослідженням стану основних засобів підприємств займалися такі науковці, як Н.С. Барабаш, Т.А. Бутинець, Ф.Ф. Бутинець, Т.Д. Костенко, Є.В. Мних, Г.В. Савицька, Н.Г. Слободян, Л.М. Чернелевський, Н.В. Швець, Л.В. Юрчишена, О.М. Кузьмін. Незважаючи на велику кількість наукових напрацювань, залишаються недостатньо вивченими питання, що пов’язані з оцінкою стану основних засобів на підприємствах харчової промисловості України, зокрема питання щодо економічного обґрунтування їх оновлення та оптимізації структури відповідно до особливостей технологічного процесу виробництва.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування сутності поняття «основний капітал», вивчення методичних підходів та показників для оцінки їхнього стану в процесі використання, що тягне за собою визначення факторів впливу на визначені показники з наступним обґрунтуванням заходів щодо оновлення основних засобів підприємства.

Визначена мета зумовила постановку таких завдань:

- визначення поняття та розгляд класифікації основного капіталу підприємства;
- дослідження факторів впливу на ефективність використання основного капіталу;
- вивчення методичних підходів щодо оцінки стану засобів виробництва;
- аналіз господарської діяльності об'єкта дослідження;
- розрахунок основних показників фінансово-економічної діяльності;
- проведення оцінки стану та визначення проблем щодо використання основного капіталу підприємства;
- розробка та економічне обґрунтування заходів щодо оновлення основного капіталу підприємства;
- розрахунок впливу від впровадження запропонованого заходу та підбивання підсумків виконаної роботи.

Об'єктом дослідження є стан та ефективність використання основного капіталу на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних питань, пов'язаних з обґрунтуванням критеріїв прийняття оптимальних рішень щодо оновлення основних засобів підприємств харчової галузі.

Вирішення поставлених для роботи завдань було здійснено з використанням загальнонаукових та спеціальних методів дослідження: *теоретичного узагальнення, аналізу та синтезу* – для з'ясування сутності поняття «основні засоби»; *системного аналізу, індукції та дедукції* – для класифікації; *горизонтального та вертикального аналізу* – з метою визначення абсолютної та відносної зміни показників, аналізу структури активів; *коефіцієнтного аналізу* – для оцінки ефективності роботи компанії; *вимірювання* – для визначення числових значень показників; *моделювання і прогнозування* – для дослідження перспектив розвитку підприємства; *табличний* – для зображення статистичного матеріалу.

Теоретичною базою виконаного дослідження є наукові праці вітчизняних і зарубіжних економістів щодо обґрунтування заходів для оновлення основних

засобів суб'єктів господарювання та загальні положення економічної теорії. Також для написання практичної частини кваліфікаційної роботи було використано дані фінансової звітності, надані об'єктом дослідження, що розміщені у додатках.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці й економічному обґрунтуванні заходів щодо оновлення основних засобів підприємства, що можуть бути використані переробними підприємствами олійно-жирової галузі регіону, а також у практичній діяльності органів управління агропромисловим комплексом.

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел. Текстова частина (без бібліографії і додатків) викладена на сторінках друкованого тексту і складає рисунків, таблиць, 16 формул. Список використаних джерел включає найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність, класифікація та значення основного капіталу

У ринкових умовах господарювання забезпечення ефективного оновлення основного капіталу можливе за умови інтенсифікації його оновлення і поліпшення використання. Адже ці процеси дають змогу постійно підтримувати належний технічний рівень кожного підприємства, і, таким чином, нарощувати обсяги виробництва продукції та збільшувати прибутки.

Ефективне використання основного капіталу безпосередньо впливає на ефективність його відтворення, а, відповідно, і оновлення. Так, зростання ефективності використання виробничого потенціалу дозволяє скоротити потребу в ньому за рахунок механізму підвищення коефіцієнтів його використання у часі й за потужністю, що, в свою чергу, дає можливість знизити обсяги його фінансового забезпечення і підвищити у результаті цієї економії темпи розвитку підприємства.[22]

У економічній літературі тривають дискусії щодо головного критерію, показників та методів визначення економічної ефективності основного капіталу. Переважна більшість вчених-економістів надає перевагу системі вартісних і натуральних показників, які всебічно характеризують рівень економічного ефекту. Інші науковці пропонують використовувати один основний показник та ряд допоміжних показників економічного ефекту.[15]

На нашу думку, лише комплексна система показників ефективності використання та оновлення основного капіталу може об'єктивно і всебічно характеризувати результативність оновлення основного капіталу.[7]

До показників ефективності використання основного капіталу належать показники капіталовіддачі, капіталоемності, капіталоозброєності, норми

прибутку від функціонування основного капіталу. Показники капіталовіддачі та капіталоємності характеризують важливі вартісні співвідношення між засобами праці й обсягами виготовленої продукції. Показник ефективності використання основного капіталу, що характеризує рівень капіталовіддачі, в загальному вигляді являє собою відношення двох величин: обсягу основного капіталу й ефекту, що одержує підприємство в результаті його функціонування.[7]

Важливе значення при цьому має правильний вибір показника ефекту від використання основного капіталу, тобто валової продукції, валового доходу, чистого доходу чи прибутку.[14]

$$KB = ВП : ОК, \quad (1.1)$$

де, KB – капіталовіддача, грн;

$ВП$ – вартість валової продукції у порівнянних цінах, грн;

$ОК$ – середньорічна вартість основного капіталу, грн.

Середньорічна вартість основного капіталу розраховується за формулою:

$$ОК = ОК_{н.р.} + 0,35 (ОК_{над.} - ОК_{виб.}), \quad (1.2)$$

де, $ОК_{н.р.}$ – вартість основного капіталу на початок року, грн;

$ОК_{над.}$ – вартість надходження основного капіталу протягом року, грн;

$ОК_{виб.}$ – вартість вибуття основного капіталу протягом року, грн.

Капіталоємність дає можливість визначити вартість основного капіталу на одну гривню виробленої продукції та характеризує забезпеченість підприємства основним капіталом. За сприятливих умов цей показник повинен мати тенденцію до скорочення, адже із ростом капіталоємності буде знижуватись обсяг валової продукції, тобто ефективність виробництва.[14]

Для розрахунку капіталоємності можна використовувати як розмір валової продукції, так і валовий дохід, чистий дохід та прибуток, але цей показник, у більшості випадків, визначається як відношення середньорічної вартості основного капіталу до валової продукції.

$$KM = OK / ВП, \quad (1.3)$$

де, KM – капіталоємність, грн.

Значний вплив на капіталоємність продукції мають капіталоозброєність та продуктивність праці, оскільки продуктивність праці виражається як відношення валової продукції, а капіталоозброєність – обсягу основного капіталу до кількості працюючих, то капіталоємність продукції можна визначити як відношення капіталоозброєності праці до її продуктивності.

Отже, продуктивність праці вища тоді, коли вища її капіталоозброєність і нижча капіталоємність продукції, тобто остання прямо пропорційна капіталоозброєності праці і обернено пропорційна її продуктивності. Цей висновок дуже важливий, адже якщо капіталоозброєність праці буде зростати, випереджаючи продуктивність праці, то як наслідок зросте капіталоємність продукції, що призведе до зниження ефективності виробництва.[14]

Показник норми прибутку свідчить про зростання (зниження) прибутковості виробничого процесу від використання основного капіталу.

Для його визначення можна застосовувати валовий прибуток, прибуток від операційної діяльності або чистий прибуток. На наш погляд, під час розрахунку даного показника, необхідно використовувати прибуток від операційної діяльності, оскільки він включає, згідно з новими стандартами бухгалтерського обліку і звітності, прибуток від реалізації продукції (робіт, послуг) та інший прибуток від використання діючого виробничого потенціалу.

$$НП = П_о : ОК \times 100, \quad (1.4)$$

де, $НП$ – норма прибутку, %;

$П_о$ – прибуток від операційної діяльності, грн.

Прибуток від операційної діяльності – це різниця суми валового прибутку та іншого операційного доходу й адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат.

$$П_о = П_г + Д_{іо} - В_а - В_з - В_{іо}, \quad (1.5)$$

де, $П_о$ – прибуток від операційної діяльності, грн;

P_e – валовий прибуток, грн;

D_{io} – інші операційні доходи, грн;

B_a – адміністративні витрати, грн; B_z – витрати на збут, грн;

B_{io} – інші операційні витрати, грн.

Інші операційні доходи найчастіше включають дохід від оренди, дохід від реалізації необоротних активів, списання сум невикористаних забезпечень (резервів) майбутніх витрат, прибутки від курсових різниць, одержані субсидії, ліквідації господарської діяльності тощо.[16]

Адміністративні витрати складаються з витрат на персонал офісу, утримання приміщень та обладнання офісу, безнадійних боргів та витрат на інкасацію дебіторської заборгованості, гонорарів за професійні послуги, витрат на зв'язок, амортизації нематеріальних активів загального призначення, інших загальногосподарських витрат.[25]

До витрат на збут входять платня й комісійні продавцям, торговим агентам, працівникам відділу збуту та складів, водіям, витрати на рекламу та дослідження ринку, відрядження персоналу, що займається збутом, на оренду, страхування, амортизацію, ремонт та утримання приміщень і обладнання відділу збуту, складів, транспортних засобів, на пакувальні матеріали та ремонт тари, фрахт та інші виплати, пов'язані з транспортуванням продукції, на післяреалізаційне обслуговування клієнтів тощо .[25]

Валовий прибуток визначається як різниця між чистим доходом від реалізації продукції та сумою витрат, які включаються до собівартості продукції. Це можна виразити такою математичною формулою:[25]

$$P_e = ЧД_p. - S_{вир.}, \quad (1.6)$$

де, P_e – валовий прибуток, грн;

$ЧД_p.$ – чистий дохід від реалізації продукції, грн;

$S_{вир.}$ – собівартість реалізованої продукції.

Чистий дохід від реалізації продукції є основною складовою частиною

загального доходу. Він являє собою різницю між доходом (виручкою) від реалізації продукції та сумою нарахованого (сплаченого) податку на додану вартість, акцизного збору, ввізного мита, митного збору та інших обов'язкових зборів і платежів, визначених чинним законодавством.[44]

$$\text{ЧД}_p = D_p - \text{НП}, \quad (1.7)$$

де, D_p – дохід (виручка) від реалізації, грн;

НП – непрямі податки, збори і платежі, грн.

У свою чергу, процес оновлення основного капіталу характеризують коефіцієнти динаміки, вибуття та оновлення. Показник динаміки розкриває темпи збільшення (зменшення) вартості основного капіталу.

$$K_{\text{дин.}} = V_{\text{к.р.}} : V_{\text{н.р.}}, \quad (1.8)$$

де: $K_{\text{дин.}}$ – коефіцієнт динаміки;

$V_{\text{к.р.}}$ – вартість основного капіталу на кінець року, грн;

$V_{\text{н.р.}}$ – вартість основного капіталу на початок року, грн.

Порівняння коефіцієнтів оновлення та вибуття дає уявлення про тип відтворення.

Коефіцієнт оновлення характеризує інтенсивність уведення в дію нових основних засобів та нематеріальних активів і визначається відношенням вартості введених основних засобів (нематеріальних активів) до первісної вартості всіх основних засобів (нематеріальних активів) на кінець року:

$$K_{\text{онов.}} = V_{\text{введ.}} : V_{\text{перв.к.р.}} \quad (1.9)$$

де: $K_{\text{онов.}}$ – коефіцієнт оновлення; $V_{\text{введ.}}$ – вартість введених основних засобів (нематеріальних активів), грн.[47]

Нормативний коефіцієнт вибуття показує, яким повинен бути обсяг вибуття, щоб забезпечити нормальний процес оновлення основного капіталу. Він також вказує у кожний конкретний момент часу на сукупність засобів праці, що завершили свій оборот і які з метою забезпечення безперервності процесу виробництва повинні бути замінені на нові.[50]

У випадку, якщо показник оновлення вищий за показник вибуття, то

відбувається розширене відтворення. У випадку, коли значення показників рівні, – проходить просте відтворення; коли ж коефіцієнт вибуття вищий – то це звужене оновлення основного капіталу. Доречно зауважити, що при визначенні показника вибуття необхідно враховувати його нормативне значення, яке визначають нормами амортизації на відтворення. [50]

Нормативний коефіцієнт вибуття показує, яким має бути обсяг вибуття, щоб забезпечити нормальний процес оновлення основного капіталу. Можливі три варіанти співвідношення між нормативним (K_n) і фактичним (K_ϕ) коефіцієнтом вибуття:

$$K_\phi : K_n = 1; K_\phi : K_n > 1; K_\phi : K_n < 1 \quad (1.10)$$

У першому випадку вартість засобів праці, що вибувають, відповідає їх нормативному значенню, і процес оновлення не потребує коригування. У другому є вибуття недоамортизованих основних засобів, терміни використання яких не завершилися. У третьому випадку на підприємстві відбувається нагромадження «застарілих» основних засобів, що негативно впливає на ефективність господарювання.[58].

1.2. Механізм відтворення основного капіталу підприємства

Одним із найбільш значимих і визначальних факторів економічного зростання являються основні виробничі фонди, стан та ефективне використання яких безпосередньо впливають на результати господарської діяльності підприємств. У зв'язку з цим проблема їх відтворення являється першочерговою в економічній політиці більшості країн світу . Однак у процесі експлуатації основні фонди, особливо їх активна частина, зазнають фізичного і морального зношення. У вітчизняній промисловості знос основних виробничих фондів вже майже досяг ступеня, за котрим починається їх фізичне руйнування.[69]

Під фізичним зносом основних виробничих фондів розуміють явище поступової втрати ними своїх первісних техніко-експлуатаційних якостей, що призводить до зменшення їхньої реальної вартості.[12]

Варто відмітити, що фізичний знос основних фондів на підприємстві може бути результатом пасивного та активного їх використання [4]. При пасивному використанні знос залежить від рівня обслуговування, кліматичних умов, стійкості та якості матеріалів, з яких виготовлено основні засоби, а при активному - від технічного рівня виготовлення основних фондів, інтенсивності та умов їх експлуатації.

Залежно від рівня спрацювання основних фондів і можливості його усунення можна виділити усувну та неусувну форми фізичного зносу. Усувна форма зносу характеризується тим, що за допомогою ремонту (капітального чи поточного) можна відновити (повністю або частково) споживчі властивості основних фондів, запобігти їх подальшому зношуванню. Неусувна форма зносу передбачає ліквідацію зношених фондів та їх повну заміну на об'єкти, що відповідають цільовому призначенню [25].

Моральний знос - це процес знецінення діючих засобів праці до настання повного фізичного спрацювання під впливом науково-технічного прогресу.

Розрізняють моральний знос першого (I) і другого (II) роду.

Моральний знос I роду відбувається тоді, коли основні фонди з аналогічними споживчими властивостями з'являються на ринку за більш низькою ціною. Знос спричиняється підвищенням продуктивності праці в галузях, які виготовляють основні фонди .

Моральний знос II роду відбувається тоді, коли за тією самою ціною на ринку з'являються основні фонди з більш високими споживчими властивостями. Знос обумовлений тим, що починається випуск більш ефективних машин і устаткування за тією ж ціною. Внаслідок цього використання техніки, яка продається за старою ціною, стає не вигідним. Її змушені переоцінювати, незважаючи на відносно непоганий фізичний стан.[35]

Залежно від рівня усунення моральний знос основних виробничих фондів може мати повну та часткову форми. Часткова форма морального зносу вимагає усунення морального старіння основних фондів за рахунок їх модернізації та реконструкції. При повному зносі відбувається заміна морально зношеного об'єкта новим у результаті його придбання, виготовлення чи спорудження .

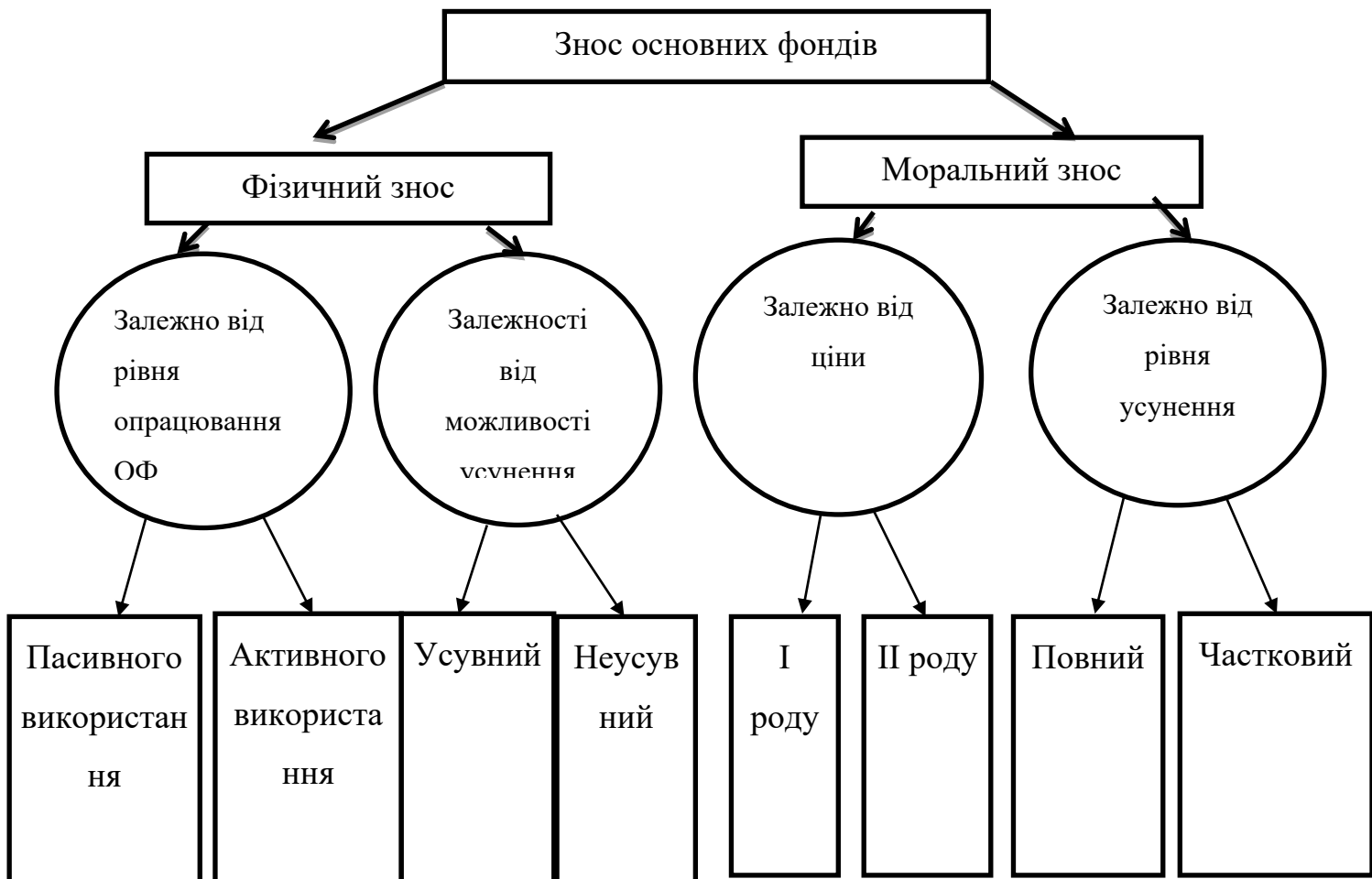

Рис.1.1. Види зносу та їх підвиди зображено на рисунку

Фізичний і моральний знос діючих знарядь праці можна усунути частково або повністю, застосовуючи різні методи простого і розширеного відтворення. Просте відтворення передбачає відновлення капіталу в незмінних розмірах, а розширене - у постійно зростаючих масштабах [74].

Грошовим джерелом простого відтворення є амортизаційні відрахування. Амортизація - це поступове перенесення вартості основних фондів на вироблену продукцію для накопичення коштів на повне їх відновлення (реновацію) .[75].

Амортизаційні відрахування є грошовим вираженням розміру амортизації і відповідають ступеню спрацювання основних фондів. Вони включаються до собівартості продукції, реалізуються під час продажу товарів, а потім накопичуються у спеціальному амортизаційному фонді, що служить відновленню основних фондів .

Процес відтворення основних фондів має низку характерних ознак:

- основні виробничі фонди поступово переносять свою вартість на вироблену продукцію;

- у процесі відтворення основних фондів одночасно відбувається рух їхньої вартості та споживної вартості;

- завдяки нарахуванню амортизаційних відрахувань здійснюється нагромадження в грошовій формі частково перенесеної вартості основних виробничих фондів на готову продукцію;

- основні фонди поновлюються в натуральній формі протягом тривалого часу, що створює можливість маневрувати коштами амортизаційного фонду.[75].

Амортизація здійснюється на основі річних норм амортизаційних відрахувань, під якою розуміють частку вартості основних фондів, що має бути перенесена на готову продукцію протягом року. Так, згідно Закону України « Про оподаткування прибутку підприємства» норми амортизації встановлюються у відсотках до балансової вартості кожної з 4 груп основних фондів на початок звітного (податкового) періоду (кварталу) в такому розмірі: 1-ша група - 2% ; 2-га група - 10%; 3-тя група - 6%; 4-та група - 15%.

У загальному вигляді платник податку може приймати рішення про застосування інших, не вищих за визначені, норм амортизації[75].

У практиці господарювання використовуються такі методи амортизації: прямолінійний (рівномірний), дегресивний, прогресивний і виробничий .

За прямолінійної амортизації (рівними сумами за рік) витрати на придбання або виробництво об'єкта списуються рівномірно, виходячи з очікуваного терміну використання об'єкта основних засобів.

При дегресивній амортизації (зі зменшенням сум за рік) у перші роки використання об'єкта на витрати списуються більш вагомні суми, ніж у наступні роки. Розрізняють такі форми дегресивної амортизації: методи зменшення залишкової вартості, зменшеного залишку, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний метод і амортизація на основі ступеневих ставок.[55].

При прогресивній амортизації (в зростаючих сумах за рік) на початку використання об'єкта на витрати списується менша сума, ніж наприкінці терміну корисної служби. Нарахування амортизації здійснюється за аналогією до дегресивної амортизації, але зі зростанням регулярної суми амортизації.[77]

Виробнича амортизація (залежно від виробітку і ступеня експлуатації об'єкта), на відміну від розглянутих вище методів, пов'язаних із фактором часу, передбачає для вихідної величини розрахунок квоти амортизації, що залежить від продуктивності. Списання на основі цього методу більш за все наближається до фактичного технічного зменшення вартості об'єкта. Застосування виробничої амортизації економічно виправдане у випадку значних коливань у виробітку, а також у випадку можливості визначення обсягу виробітку за рік .

Кожний з цих методів має свої переваги і недоліки. При виборі методу нарахування амортизації не можна виходити з окремих, часткових, нехай навіть і важливих переваг його перед іншими методами. Справа не в перевагах одного методу перед іншим, а в тому, що застосовуватися повинен такий метод нарахування амортизації, який відповідає вимогам об'єктивних економічних процесів, передусім процесу зношення основних фондів [44].

1.3 Методичні засади ефективності використання основного капіталу підприємства

Економічна оцінка основного капіталу компанії відображає інформацію про рух, динаміку, структуру і фактори, що впливають на його використання, а також виявляє вплив вищезазначених факторів на результати діяльності компанії. Розгляд цих аспектів вимагає застосування методології, заснованої на принципах послідовності і комплексності.[7].

Потоки капіталу оцінюються для визначення впливу на його склад, розмір і структуру:

- Коригування основних засобів на початок періоду;
- переоцінка активів;
- розподіл прибутку;
- внески учасників;
- капітальні відрахування;
- інші зміни.

Показник "основний капітал" відноситься до важливих фінансових показників компанії, оскільки він:

- забезпечення безпеки підприємства засобами, необхідними для його функціонування;
- кредитоспроможність;
- платоспроможність (ліквідність).

Показники використання основного капіталу характеризують фінансову стійкість підприємства і дозволяють визначити ймовірність виживання на ринку [11].

Метод, який використовується для оцінки використання основного капіталу в компанії, може бути представлений наступним чином:

- 1) представлення досліджуваного об'єкта як системи, що визначає мету і умови його функціонування;
- 2) розробка системи аналізу і синтезу показників;

- 3) зображення схеми системи;
- 4) класифікація факторів і показників, а також визначення взаємозв'язків між ними;
- 5) створення моделі, заснованої на попередніх роках;
- 6) проведення дослідження з використанням розробленої моделі
- 7) структурний аналіз капіталу;
- 8) аналіз розміщення капіталу і аналіз факторів, що вплинули на розміщення і використання капіталу.

Перед аналізом ефективності основного капіталу використовується урахуванням організаційних, інформаційних, технічних і методичних можливостей його здійснення, зокрема:

- вивчення прибутковості бізнесу і рентабельності;
- визначення ступеня впливу на результати діяльності компанії таких факторів, як зміни фінансової стійкості, структури та ефективності використання основного капіталу.[73]

Давайте розглянемо основні етапи оцінки ефективності використання основного капіталу компанії.

На першому етапі оцінки ефективності використання основного капіталу визначаються основні джерела його формування, Ефективні показники ефективності його використання, проводяться їх розрахунки і аналізується динаміка і основні тенденції зміни вартості. Важливим елементом оцінки на даному етапі є визначення типових тенденцій, середньорічних значень, характеристик і відмінностей, характерних для об'єктів дослідження. Не тільки прибутковість і рентабельність продажів, але і фінансова стабільність компанії відображають ефективність використання основного капіталу.[73]

Зміни показників фінансової стійкості підприємства є найбільш повним результатом ефективності формування та використання основного капіталу. Вивчення тільки показників доходу від капіталу без урахування змін значення показників фінансової стійкості підприємства є односторонньою характеристикою процесу використання основного капіталу .[73]

На другому етапі оцінки основного капіталу компанії визначаються, розраховуються основні показники фінансової стійкості, а також аналізується їх динаміка і основні тенденції. Правильно обрана стратегія управління основним капіталом компанії є ключем до її ефективного функціонування. Важливою частиною стратегії є оптимізація структури основного капіталу.[75]

Співвідношення власного і позикового капіталу в компанії важливо для оптимізації структури основного капіталу, оскільки від раціонального співвідношення власного і позикового капіталу залежить результат діяльності компанії, а також її майбутній стан. Звідси випливає, що завданням менеджменту є формування найбільш підходящої структури основного капіталу компанії для її ефективного функціонування.[75]

Не існує єдиного методу оптимізації структури основного капіталу, який компанія використовувала б для визначення оптимального співвідношення власного і позикового капіталу.[75]

Така структура основного капіталу є оптимальною, якщо підтримується ефективна пропорційність між прибутковістю і фінансовою стабільністю компанії.

Щоб визначити потреби в зростанні непередаваних активів у разі розширеного відтворення, вони аналізуються:

1. Для збільшення економічної активності необхідні додаткові площі і потужності;
2. залишок непередаваних активів на початок планового періоду;
3. планований висновок непередаваних активів у зв'язку з їх фізичним і моральним зносом.

У цьому випадку надається достатня інформація про ціну ресурсів і бухгалтерських оцінках різних ресурсів, оскільки в практиці фінансового менеджменту збільшення непередаваних активів завжди визначається тільки вартісними показниками.[74]

Управління непередаваними активами здійснюється на наступних етапах: спочатку аналізується склад; аналізується структура непередаваних активів;

сутність їх довговічності; інтенсивність оновлення та ефективність використання. Для цієї мети визначені наступні показники:

1. Співвідношення частки діючих позабіржових активів у загальному обсязі активів компанії:

$$K_y = \frac{BAc}{BAc + OAc}, \quad (1.11)$$

де, K_y -це частка операційних непередаваних активів у зазначеному обсязі активів компанії;

BAc – середня вартість операційних необоротних активів. OAc – середня вартість оборотних активів.

Певний коефіцієнт розраховується в динаміці. Якщо показник цього коефіцієнта збільшується при порівнянні, то це характеризує роботу компанії позитивно, якщо, навпаки, негативно.

$$K_z = \frac{Z_k}{BAc}, \quad (1.12)$$

де, K_z – коефіцієнт зносу необоротних активів на кінець аналізованого періоду;

Z_k – сума зносу. BAc – середня вартість необоротних активів.

Цей коефіцієнт характеризує характер фізичного зносу непередаваних активів. Цей показник розраховується в динаміці. Збільшення коефіцієнта амортизації за звітний період в порівнянні з аналогічним періодом минулого року робить негативний вплив на роботу підприємства, в той час як зниження, навпаки, є позитивним.

Коефіцієнт придатності необоротних активів:

$$K_{\Pi} = \frac{BAc}{BA_{\Pi}}, \quad (1.13)$$

де, K_{Π} – коефіцієнт придатності необоротних активів;

ВАЗ – залишковавартість необоротних активів;

ВАп – первісна вартість необоротних активів.

Зростання цього показника в динаміці характеризує діяльність компанії позитивно, в той час як зниження, навпаки, носить негативний характер.

Період обороту необоротних активів:

$$Po = \frac{B_{Ac}}{Zc}, \quad (1.14)$$

де, По – період обороту необоротних активів; ВАс – середня вартість необоротних активів; Зс – середня сума зносу необоротних активів.

Зазначений показник розраховується в динаміці. Збільшення цього показника в звітному періоді в порівнянні з попереднім періодом консолідує результати діяльності компанії в позитивну сторону, в той час як зниження, навпаки, консолідує їх в негативну сторону.[7]

Коефіцієнт рентабельності:

$$Kp = \frac{Пч}{B_{Ac}}, \quad (1.15)$$

де, Кр – коефіцієнт рентабельності необоротних активів; Пч – чистий прибуток підприємства;

ВАс – середня вартість необоротних активів.

На основі аналізу використовується формула для визначення оптимальної кількості непередаваних активів в планованому періоді:

$$B_{Ao} = (B_{Ak} - B_{Ap}) * (1 + \Delta KBA) * (1 + \Delta KOP), \quad (1.16)$$

де, ВАО – оптимальна сума необоротних активів; ВАк – вартість необоротних активів, які використовуються на кінець звітного періоду; ВАп – вартість необоротних активів, які не використовуються у виробничому процесі на кінець звітного періоду; КВА – приріст коефіцієнту використання

необоротних активів у звітному періоді; КОР – коефіцієнт приросту обсягу реалізації продукції у плановому періоді.

Таким чином, фінансовий керуючий повинен забезпечити ефективне використання коштів, пов'язаних з придбанням, відновленням, розширенням і технічним переозброєнням основного капіталу[7].

Висновки до розділу 1

Капітал компанії займає важливе місце і завжди є необхідним елементом її діяльності від створення до ліквідації або реорганізації. Основний капітал визначає здатність його ефективного використання проникати в економіку компанії в цілому і оцінювати різні процеси в компанії як показник ефективності або неефективності.

Основні засоби є необхідним елементом господарської діяльності компанії. Їх стан і ефективне використання безпосередньо впливають на кінцевий результат діяльності компанії.

Ключовим елементом політики компанії з управління капіталом є комплексний аналіз використання та відтворення основних засобів.

Під власним капіталом ми маємо на увазі суму витрат, отриманих з різних джерел, які інвестуються в непередавані активи для досягнення конкретної мети, з метою отримання економічних вигод або доданої вартості. Однак характеристика інвестицій найкращим чином відрізняє сутність категорії "капітал" від категорії "основні засоби", яка відображає форму існування вартості основного капіталу на даний момент. Тому ми вважаємо прийнятним використовувати еквівалентну категорію "основний капітал" при вивченні та аналізі основних фондів підприємств як невід'ємної частини основного капіталу.

Структура основного капіталу компанії залежить від технології виробництва, спеціалізації, організаційних методів і являє собою технічне оснащення галузі.

Розглядаючи склад і структуру статутного капіталу, варто відзначити, що основні засоби - не єдиний фактор, що забезпечує прибутковість компанії. Існують також нематеріальні активи як невід'ємна частина статутного капіталу, які не мають матеріального втілення, але відіграють важливу роль в отриманні прибутку компанією. Маючи це на увазі, такі активи також класифікуються за певними ознаками та характеристиками.

Компанії можуть орендувати приміщення, транспортні засоби, об'єкти інтелектуальної власності. Основні засоби діляться на амортизовані і неамортизовані активи. Таким чином, амортизації підлягають основні засоби (за винятком земельних ділянок) і непередавані активи. Основні засоби, обладнання, що вимагає установки, та інші непередавані активи відносяться до групи активів, які не підлягають амортизації.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ ПРАТ «НІЖИНСЬКИЙ ЖИРКОМБІНАТ»

2.1 Загальна характеристика підприємства

Об'єктом дослідження було обрано переробне підприємство ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат». Відповідно до КВЕД основними видами його діяльності є: 10.41. Виробництво олії та тваринних жирів; 20.30. Виробництво фарб, лаків і подібної продукції, друкарської фарби та мастик; 46.21. Оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин [55].

Асортимент продукції, вказаний на офіційному сайті, включає: олію (соняшникову, лляну, ріпакову, соєву), макуху, шрот, паливні брикети та гранули з лушпиння соняшникового, оліфу.

Підприємство має довгу та цікаву історію розвитку, адже його діяльність почалася ще у 1896 році, та серед головних досягнень сучасності варто тезисно вказати такі: підписання договору в 2013 році на щорічне постачання великого об'єму рафінованої льняної олії ПрАТ «Ніжинським жиркомбінатом» одному з найбільших китайських державних хімічних концернів. Підписання відбулося при Президенті України і Президенті Китайської народної республіки. Цього ж року комбінат увів в дію новий цех і збільшив потужність переробки насіння до 280 т на добу. А у липні 2019 року ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» ввів в експлуатацію цех екстракції, що дало змогу впровадити нові види продукції - шрот і екстракційну олію .[55].

Компанія має сприятливе для діяльності розташування, адже знаходиться за 300 м від станції Ніжин Південно-Західної залізниці, тому вона має власну 600 м ділянку під'їздної колії. Місцезнаходження підприємства зареєстровано в м. Ніжин, Чернігівська обл., вул. Прилуцька 2. Примітки до звітності містять інформацію про наявність на території в 8 га сертифікованої лабораторії для

всіх видів аналізів олії, макухи; оліфи, лаків та фарб; а фінансовий облік ведеться в програмі «1С Бухгалтерія».

Щодо сировини для переробки, то жиркомбінат закуповує її у агрофірм по всій території України. Основні постачальники розмістилися в Київській, Миколаївській, Полтавській, Сумській, Черкаській, Чернігівській областях. Постачальниками олійної сировини у 2020 році були ТОВ «Агрофірма «Прилуцька», ТОВ «Транс Торг Ічня», ТОВ «Інвестиційна Компанія «Енергоперспектива», ФГ «Воєнвід», СФГ «Лан», ПП «Агрофірма Кладьківка», ТОВ «Агродмитрівське». Основні замовники послуг з переробки давальницької сировини: фермерське господарство «Форвард 2», ТОВ «Кеафілд», фермерське господарство «Донбас Агро» .[55].

Компаніям, що працюють на олійному ринку України, давно відоме ім'я комбінату через постійну закупівлю насіння олійних культур по усій території України, а також Білорусії, Казахстану, та продажі готової продукції таким міжнародним компаніям, як Delta Wilmar, Tegra Ukraine, Glenkore Ukraine, Bunge Ukraine та іншим.

Документи, Кіпр	Олія ріпакова нерафінована	2%
-----------------	----------------------------	----

Джерело: дані фінансової звітності опубліковані на офіційному сайті, свідчать про те, що 70 – 80% виробленої продукції комбінат експортує в Польщу, Литву, Латвію, Естонію, Болгарію, Великобританію, Швейцарію, Туреччину, Малайзію, Ефіопію, Білорусь. На рис. 2.1 зобразимо основні країни збуту, а в табл. 2.1 зобразимо структуру експорту комбінату на 2021 рік .

Середня частка експорту в обсязі реалізації продукції за 2018 - 2020 роки становила 65%. Замовниками виступали такі компанії: ПАТ «Мінський маргариновий завод», Calipso Invest Corp, VINAROSS LP, «Alfa Trading Limited» та ін. .Нижче подані дані дають можливість говорити, що компанія працює на експорт, тобто споживачами продукції є великі закордонні підприємства, що закуповують продукцію оптом, серед яких найвищу частку займають компанії Великобританії – 38%, Литви – 27% та Естонії – 11%.

Одним з перспективних напрямків експорту продукції є Китай, куди підприємством зараз експортується олія лляна. Є підстави сподіватися на збільшення обсягів експорту олії лляної з наступним розширенням категорій товарів для експорту.[55].

Таблиця 2.1

Експорт продукції ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2021 рік

Країна збуту	Найменування продукції	Частка, %
1	2	3
Великобританія	Макуха/шрот, олії нерафіновані	38%
Литва	Макуха/шрот, олії нерафіновані	27%
Естонія	Олія лляна нерафінована, олія лляна рафінована відбілена, макуха лляна	11%
Білорусь	Олія соняшникова нерафінована	7%
Китай	Олія лляна нерафінована, олія лляна рафінована відбілена	5%
Латвія	Олія лляна рафінована відбілена	4%
Малайзія	Олія лляна нерафінована	3%
Швейцарія	Олія соняшникова нерафінована	3%

Джерело: розроблено автором за даними фінансової звітності Товариства

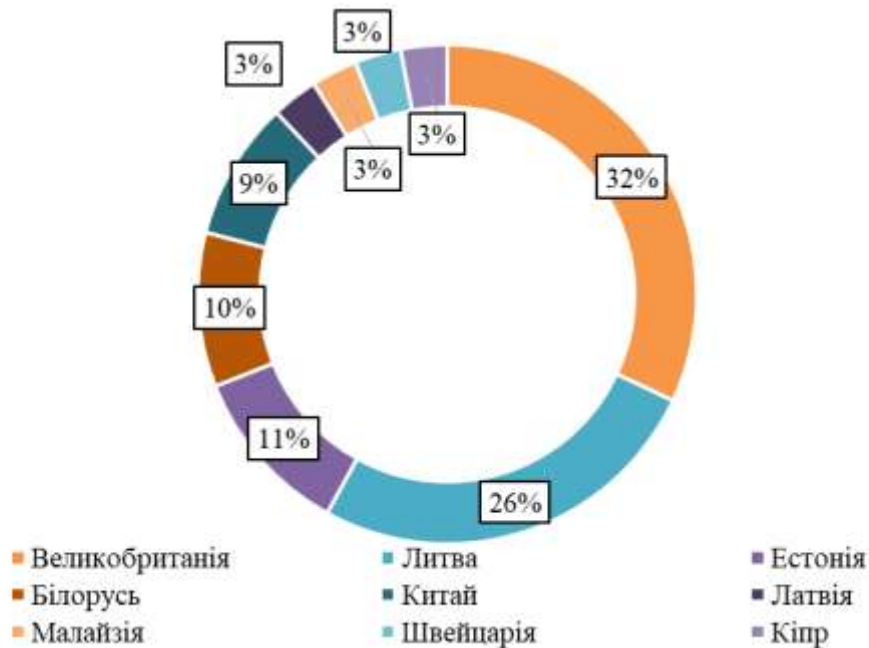

Рис. 2.1. Структура експорту для ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» у 2021 році

Основні постачальники сировини для компанії зосереджені в Київській, Миколаївській, Полтавській, Сумській, Черкаській, Чернігівській областях. Постачальниками олійної сировини у 2020 році були ТОВ «Агрофірма «Прилуцька», ТОВ «Транс Торг Ічня», ТОВ «Інвестиційна Компанія «Енергоперспектива», ФГ «Воєнвід», СФГ «Лан», ПП «Агрофірма Кладьківка», ТОВ «Агродмитрівське». Основні замовники послуг з переробки давальницької сировини: фермерське господарство «Форвард 2», ТОВ «Кеафілд», фермерське господарство «Донбас Агро», ТОВ «Укртрансоіл»[55].

2.2. Аналіз виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат»

Аналіз виробничо-господарської діяльності є оцінюванням результатів діяльності підприємства за певні періоди. Мета цього аналізу – виявлення факторів, які позитивно чи негативно впливають на кінцеві показники роботи підприємства або ж прийняття рішення про визнання підприємства платоспроможним чи неплатоспроможним. Аналіз виробничо-господарської діяльності об'єкта дослідження включатиме в себе динаміку змін та структуру майна компанії, її основних засобів та оборотних активів; доцільно буде розрахувати ефективність використання засобів виробництва та оборотних активів та провести дослідження наявних трудових ресурсів і фонду оплати праці упродовж визначеного періоду.[55].

Даний аналіз виконано на основі наданої жиркомбінатом фінансової звітності за 2019-2021 роки, а саме: форма № 1 – «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»; форма № 2 – «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупні доходи)»; форма № 3 – «Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)»; форма № 4 – «Звіт про власний капітал (Звіт про зміни у власному капіталі)»; форма № 5 – «Примітки до річної фінансової звітності».

Першим етапом визначимо структуру та динаміку вартості усього наявного майна підприємства та занесемо отримані дані в табл. 2.2.

Результати розрахунків дають можливість стверджувати, що вартість усіх активів компанії у 2021 році зазнала змін в сторону зростання через збільшення вартості оборотних активів на 159,5% у результаті запуску виробництва на повну потужність після її зупинки задля модернізації обладнання у минулому періоді. Ці висновки підкріплюються також зростанням вартості засобів виробництва на 167,37% та їх долі у структурі до позначки 79,11% в 2020 році. У 2021 відбулися коригування у структурі майна, коли необоротні активи зайняли 59,22% усього майна, а оборотні – 40,78%.

Таблиця 2.2

Динаміка і структура майна ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» 2019 - 2021 роки

Види активів	2019		2020		2021		Відхилення			
							абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	2020/2019	2021/2020	2020/2019	2021/2020
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Необоротні активи	118620	51,98	180326	79,65	174158	59,22	61706	-6168	52,02	-3,42
Незавершені капітальні інвестиції	51599	22,61	1156	0,51	1164	0,40	-50443	8	-97,76	0,69
Нематеріальні активи	34	0,01	69	0,03	60	0,02	35	-9	102,9	-13,0
Основні Засоби	66987	29,36	179101	79,11	172934	58,80	112114	-6167	167,37	-3,44
Оборотні активи	109569	48,02	46065	20,35	119551	40,78	-63504	73486	-57,96	159,5
Усього	228189	100,00	226391	100,00	294105	100,00	-1798	67714	-0,79	29,91

Джерело: складено за даними фінансової звітності Товариства.

Окремо ми розглянемо основні засоби компанії, їх стан та ефективність використання у процесі виробництва в підрозділі 2.4 даної роботи, а далі перейдемо до аналізу складу оборотних активів комбінату та динаміки його змін (табл.2.3).

Таблиця 2.3

**Динаміка оборотних активів ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат»
2019- 2021 роки**

Вид активу	2019	2020	2021	Відхилення			
				абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
				2020/ 2019	2021/ 2020	2020/ 2019	2021/ 2020
1	2	3	4	5	6	7	8
Запаси:	29639	6963,0	47760,0	-22676	40797	-76,51	585,91
виробничі запаси	18379	5989,0	13418,0	-12390	7429	-67,41	124,04
незавершене виробництво	74,00	128,00	170,00	54,00	42,00	72,97	32,81
готова продукція	11097	756,0	2988,0	-10341	2232,0	-93,19	295,24
товари	89,00	90,00	31183,00	1,00	31093	1,12	34547
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	20809	13226,0	27632,0	-7583,0	14406	-36,44	108,92
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	17902	7320,00	10967,0	-10582	3647,0	-59,11	49,82
з бюджетом:	28324	7904,0	1419,0	-20420	-6485	-72,09	-82,05
у тому числі з податку на прибуток	468,00	0,00	0,00	-468,00	0,00	-100,00	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	4437,0	3620,00	5517,00	-817,00	1897,0	-18,41	52,40
Гроші та їх еквіваленти:	669,00	1111,00	14354,00	442,00	13243,0	66,07	1191,9
готівка	1,00	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00
рахунки в банках	668,00	1110,00	14353,00	442,00	13243	66,17	1193,0
Витрати майбутніх періодів	134,00	1,00	6,00	-133,00	5,00	-99,25	500,00
Інші оборотні активи	7655,0	5920,00	11896,00	-1735,0	5976,0	-22,66	100,95
Усього	109569	46065	119551	-63504	73486	-57,96	159,53

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності Товариства.

У 2020 році спостерігаємо зниження вартості усіх оборотних активів на 57,9%, що спричинено зупинкою виробництва, саме тому компанія не закуповувала виробничих запасів (сировини та матеріалів), які знизилися за період на 67,41%, відповідно до цього вартість готової продукції на складах також знизилась на 93,19% відносно 2019 року. А в результаті зупинки виробництва відбулося підвищення вартості незавершеного виробництва та товарів, очевидно, що під час паузи в роботі продукція на одному з етапів переробки просто очікувала подальшої обробки та відновлення роботи комбінату.

Наступного року після завершення модернізації жиркомбінат почав нарощувати обсяги виробництва, тому відбулося зростання вартості всіх оборотних активів на 159,53%, зокрема зросла вартість виробничих запасів на 124,0%, незавершеного виробництва на 32,8%, готової продукції на 295,2%, товарів на 34547,8%. Звичайно, дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги у 2020 році знижувалась прямо пропорційно виробництву на 36,4%, але вже в наступному році зросла на 108,9% (табл.2.4).

Таблиця 2.4

**Структура оборотних активів ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат»
2019-2021 роки**

Вид активу	2019		2020		2021	
	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %
1	2	3	4	5	6	7
Запаси:	29639,00	27,05	6963,00	15,12	47760,00	39,95
виробничі запаси	18379,00	16,77	5989,00	13,00	13418,00	11,22
незавершене виробництво	74,00	0,07	128,00	0,28	170,00	0,14
готова продукція	11097,00	10,13	756,00	1,64	2988,00	2,50
товари	89,00	0,08	90,00	0,20	31183,00	26,08
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	20809,00	18,99	13226,00	28,71	27632,00	23,11
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	17902,00	16,34	7320,00	15,89	10967,00	9,17

Продовження табл.2.4

1	2	3	4	5	6	7
з бюджетом:	28324,00	25,85	7904,00	17,16	1419,00	1,19
у тому числі з податку на прибуток	468,00	0,43	0,00	0,00	0,00	0,00
Інша поточна дебіторська заборгованість	4437,00	4,05	3620,00	7,86	5517,00	4,61
Гроші та їх еквіваленти:	669,00	0,61	1111,00	2,41	14354,00	12,01
Готівка	1,00	0,00	1,00	0,00	1,00	0,00
рахунки в банках	668,00	0,61	1110,00	2,41	14353,00	12,01
Витрати майбутніх періодів	134,00	0,12	1,00	0,00	6,00	0,01
Інші оборотні активи	7655,00	6,99	5920,00	12,85	11896,00	9,95
Усього	109569,00	100,00	46065,00	100,00	119551,00	100,00

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності Товариства

Значну частку в структурі оборотних активів в 2019 році займали сумарно всі запаси у розмірі 27,05%, у 2020 році через скорочення вартості запасів для зупинки виробництва жиркомбінат серед оборотних активів мав найбільший відсоток дебіторської заборгованості за товари, роботи і послуги у складі - 28,7%, коли в 2021 році усе повернулося на місця і, в результаті відновлення нормальної потужності виробництва, серед оборотних активів переважали запаси та становили 39,95% від вартості оборотних активів.

Отже, зміни у структурі оборотних активів комбінату підтверджують зупинку виробництва в 2019 році з наступним її відновленням у 2021. Далі варто оцінити ефективність використання оборотних активів. Показники для оцінки були обрані у результаті вивчення літератури, пов'язаної з питаннями оцінки ефективності використання оборотних активів підприємств харчової галузі. Показники, розраховані при проведенні аналізу, відобразимо в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

**Динаміка показників ефективності використання оборотних активів
ПРАТ «Ніжинський жиркомбінат» 2019–2021 роки**

Показники	2019	2020	2021	Відхилення			
				абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
				2020 до 2019	2021 до 2020	2020 до 2019	2021 до 2020
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід від реалізації продукції, тис.грн.	423451	236131	287682	-187320	51551	-44,24	21,83
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	5495	-59897	-36765	-65392	23132,0	-1190,03	-38,62
Середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн.	78739	77817	82808	-922	4991,0	-1,17	6,41
Коефіцієнт оборотності оборотних активів, оборотів	5,38	3,03	3,47	-2,34	0,44	-43,58	14,49
Тривалість обороту оборотних активів, днів	66,94	118,64	103,62	51,70	-15,01	77,23	-12,65
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, оборотів	8,40	4,56	7,41	-3,84	2,85	-45,72	62,55
Період погашення дебіторської заборгованості, днів	42,84	78,93	48,56	36,09	-30,37	84,23	-38,48
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, оборотів	9,57	4,26	1,79	-5,32	-2,46	-55,53	-57,85
Період погашення кредиторської заборгованості, днів	37,60	84,55	200,58	46,95	116,03	124,86	137,23
Коефіцієнт завантаження, грн.	0,19	0,33	0,29	0,14	-0,04	77,23	-12,65
Робочий, функціонуючий капітал	54038	-9321,0	-145633	-63359	-136312	-117,25	-1462,4
Коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом	0,49	-0,20	-1,22	-0,70	-1,02	-141,03	-502,03
Коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними оборотними коштами	1,82	-1,34	-3,05	-3,16	-1,71	-173,42	-127,79
Рентабельність оборотних активів, %	6,98	-76,97	-44,40	-83,95	32,57	-	-

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності Товариства.

Результати розрахунків довели, що на 1 грн. чистого доходу у досліджуваному періоді припадає менша середньорічна вартість оборотних активів (зниження на 43,58% у 2019 році, підвищення на 14,49% у 2021 відносно 2020); тривалість обороту оборотних активів стає все довшою, тобто все повільніше відбувається процес перетворення сировини у продукцію та отримання коштів з продажу, що є негативним явищем.

Динаміка коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості також є негативною, бо у 2020 році дебітори повільніше сплачували рахунки в порівнянні з 2019 роком, але разом з тим в звітному році ми бачимо пришвидшення повернення боргів підприємству при зростанні цього показника на 62,6%, тому і період погашення скоротився до 36 днів, коли у 2020 році він становив 79 днів.

Щодо кредиторської заборгованості, то комбінат повільніше сплачує борги, адже їх сума в періоді тільки зростає, вже у 2021 році термін повернення кредитів розтягнувся до 200 днів.

Отже, використання оборотних активів комбінатом вважаємо не ефективним, компанії вже не вистачає власного оборотного капіталу для забезпечення діяльності, адже сума власних оборотних коштів підприємства у 2019 році має від'ємне значення, відповідно, рентабельність оборотних активів також від'ємна, що говорить про отримання збитку у 2020 році в розмірі 44,4 грн. з 1 грн. вкладеної в оборотні засоби.

Наступним кроком вивчимо динаміку чисельності та структури персоналу комбінату, показників руху робочої сили та фонду оплати праці за 2019-2021 роки. У табл. 2.6 відобразимо зміну чисельності персоналу ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» по категоріям.

Зменшення чисельності працівників у 2021 році на 6,7%, зокрема промислово-виробничого підрозділу на 5,8%, відбулося через модернізацію виробничого обладнання, що призвело до автоматизації виробничих ділянок і, відповідно, скорочення персоналу.

Таблиця 2.6

**Динаміка чисельності трудових ресурсів ПрАТ «Ніжинський
жиркомбінат» 2019 – 2021 роки**

Показник	2019	2020	2021	Відхилення			
				абсолютне, чол.		відносне, %	
				2020/ 2019	2021/ 2020	2020/ 2019	2021/ 2020
1	2	3	4	5	6	7	8
Чисельність усього:	206	238	222	32	-16	15,53	-6,72
у тому числі ПВП	197	226	213	29	-13	14,72	-5,75
Непромисловий персонал	9	12	9	3	-3	33,33	-25,00
Структура ПВП: основні робітники	136	167	153	31	-14	22,79	-8,38
Працівники допоміжних та обслуговуючих виробництв	33	29	29	-4	0	-12,12	0,00
Адміністративний персонал	28	30	31	2	1	7,14	3,33

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності Товариства.

Найбільшу частку у складі трудових ресурсів займають основні робітники у всьому проміжку часу дослідження (66,02%, 70,17% та 68,92%), не дивлячись на скорочення їх чисельності у періоді, отже, така структура персоналу є типовою для виробничої компанії.

Наведемо дані щодо руху трудових ресурсів підприємства у табл. 2.7. В табл. 2.9 представимо динаміку зміни розміру фонду оплати праці.

Рух робочої сили - це процес який являє собою поповнення, звільнення та динаміку облікової чисельності робітників. До прийнятих на роботу осіб належать особи, зареєстровані на підприємстві за дорученням власника підприємства, установи, організації або органу, яким він доручив наймати. До списку звільнених осіб припадають усі працівники, які покинули роботу на цьому підприємстві, незважаючи на причини їх звільнення .

У 2019 році компанією було прийнято велику кількість працівників з метою проведення реконструкції цеху екстракції в 2020, що підкріплене коефіцієнтом обороту по прийому 21,36%, після чого частина робітників була

звільнена за різними причинами у 2020 році, що при розрахунках дало значення коефіцієнта по вибуттю у розмірі 7,14%.

Таблиця 2.7

**Динаміка показників руху трудових ресурсів ПрАТ «Ніжинський
жиркомбінат» 2019–2021 роки**

Показник	2019	2020	2021	Відхилення			
				абсолютне, чол.		відносне, %	
				2020/ 2019	2021/ 2020	2020/ 2019	2021/ 2020
1	2	3	4	5	6	7	8
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	206	238	222	32	-16	15,53	-6,72
Прийнято працівників за рік, осіб	44	1	2	-43	1	-97,73	100,00
Вибуло працівників за рік, осіб	12	17	4	5	-13	41,67	-76,47
Плинність кадрів за власним бажанням, осіб	10	12	3	2	-9	20,00	-75,00
Плинність кадрів за згодою сторін, осіб	1	5	1	4	-4	400,00	-
Плинність кадрів за порушення трудової дисципліни, осіб	1	0	0	-1	0	-100,00	-
Коефіцієнт обороту по прийому, %	21,36	0,42	0,90	-20,94	0,48	-	-
Коефіцієнт обороту по вибуттю, %	5,83	7,14	1,80	1,32	-5,34	-	-
Коефіцієнт плинності кадрів, %	5,34	5,04	1,35	-0,30	-3,69	-	-
Продуктивність праці на одного працівника, тис.грн./ос.	2055,59	992,15	1295,86	-1063,4	303,72	-51,73	30,61

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності Товариства.

У 2021 році ситуація стабілізувалася, згадані показники значно знизились, тобто компанія не мала потреби в нарощенні чисельності персоналу, а наявні працівники майже не звільнялися.

Коефіцієнт плинності кадрів, що вказує на питому вагу звільнених працівників за прогули чи інші порушення трудової дисципліни, за станом здоров'я і за власним бажанням, за період зазнав таких змін: у 2020 році знизився до 5,04%, коли у 2019 році становив 5,34%. Найменше значення плинності кадрів бачимо у 2020 році - 1,35%. Тобто, можемо вважати ситуацію з рухом трудових ресурсів компанії досить стабільною, бо чим менший показник плинності, тим краща організована робота на підприємстві.

Варта уваги під час дослідження господарської діяльності і динаміка зміни фонду оплати праці Товариства, розрахунки наведемо у табл. 2.8.

Таблиця 2.8

**Динаміка змін фонду оплати праці ПрАТ «Ніжинський
жиркомбінат» 2019 – 2021 роки**

Показник	2019	2020	2021	Відхилення			
				абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
				2020/ 2019	2021/ 2020	2020/ 2019	2021/ 2020
1	2	3	4	5	6	7	8
Фонд оплати праці, тис. грн	16712,50	25726,00	28870,51	9013	3144,51	53,93	12,22
В т.ч. ПВП:	15998,34	24481,97	27995,57	8483	3513,60	53,03	14,35
Основні робітники	11764,32	17886,4	20885,41	6122	2999,01	52,04	16,77
Працівники допоміжних та обслуговуючих виробництв	1705,82	2497,37	2994,72	791,55	497,35	46,40	19,91
Адміністративний персонал	2528,20	4098,2	4115,44	1570,0	17,24	62,10	0,42
Непромисловий персонал	714,16	1244,03	874,94	529,87	-369,09	74,19	-29,67
Середня заробітна плата працівників, тис.грн, всього:	6,76	9,01	10,84	2,25	1,83	33,24	20,31
В т.ч. ПВП	6,77	9,03	10,95	2,26	1,93	33,39	21,33
Основні робітники	7,21	8,93	11,38	1,72	2,45	23,82	27,45
Працівники допоміжних та обслуговуючих виробництв	4,31	7,18	8,61	2,87	1,43	66,60	19,91
Адміністративний персонал	7,52	11,38	11,06	3,86	-0,32	51,29	-2,82

Непромисловий персонал	6,61	8,64	8,10	2,03	-0,54	30,65	-6,23
------------------------	------	------	------	------	-------	-------	-------

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності Товариства.

Дані таблиці містять інформацію про фонд оплати праці та середню заробітну плату кожної групи працівників підприємства, вона змінюється у позитивному напрямі за досліджуваний період. Ми вважаємо, що таке підвищення пов'язане зі зростанням мінімальної заробітної плати в Україні на законодавчому рівні. Отже, фонд оплати праці зріс на 53,93% у 2020 році, а у 2021 відносно 2020 на 12,22%.

Підводячи підсумки, скажемо, що проведена оцінка господарської діяльності ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2019 – 2021 роки, дала змогу побачити зниження ефективності використання оборотних активів у результаті зупинки виробництва у 2020 році для модернізації обладнання і оновлення цеху екстракції, як заявлено в документації. Загалом комбінат має задовільний майновий стан, і станом на 31.12.2021 року має активів на суму 294105 тис.грн., що на 29,91% більше, ніж показник минулого року. Розраховані показники руху робочої сили свідчать про зниження кількості працівників на жиркомбінаті у 2021, але така ситуація викликана автоматизацією виробництва, що, скоріш за все, і викликало скорочення основних виробничих працівників. Фонд оплати праці комбінату період має позитивну тенденцію зростання на 53,93% у 2020, а в 2021 на 12,22%.

2.3. Діагностика фінансового стану та фінансових результатів підприємства

В умовах ринкової економіки обґрунтованість та дієвість управлінських рішень на мікро- та макрорівнях значною мірою залежить від результатів оцінки фінансового стану суб'єктів господарювання.

Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин бізнесу, визначається

сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів [7].

Аналіз фінансового стану підприємства являє собою аналіз даних фінансової звітності і грає важливу роль, оскільки інформація, що міститься в ній, є основою для прийняття рішень по інвестиційній, фінансовій та операційній діяльності підприємства [7,8]. Сутність оцінки фінансового стану підприємства полягає в отриманні повної, достовірної та своєчасної інформації щодо фінансових можливостей підприємства, визначенні змін, тенденцій розвитку та факторів впливу [8].

Вивчення наукових праць показало, що доцільно починати фінансовий аналіз з розгляду динаміки показників фінансових результатів діяльності бізнесу.

Тому в табл. 2.9 ми внесли дані щодо основних показників фінансових результатів діяльності жиркомбінату за 2019 – 2021 роки.

Таблиця 2.9

**Динаміка основних показників фінансових результатів діяльності
ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2019 – 2021 роки**

Показник	2019	2020	2021	Відхилення			
				абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
				2020 / 2019	2021 / 2020	2020 / 2019	2021 / 2020
Чистий дохід від реалізації продукції, тис.грн.	423451	236131	287682	-187320	51551	-44,24	21,83
Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	386588	246220	268380	-140368	22160	-36,31	9,00
Валовий прибуток (збиток), тис.грн.	36863	-10089	19302	-46952	29391	-127,37	-291,32
Інші операційні доходи, тис.грн.	68182	20427	2781	-47755	-17646	-70,04	-86,39
Адміністративні витрати, тис.грн.	7249	7631	10050	382	2419	5,27	31,70
Витрати на збут, тис.грн.	16297	13919	10634	-2378	-3285	-14,59	-23,60
Інші операційні	67902	24688	10001	-43214	-14687	-63,64	-59,49

витрати, тис.грн.							
-------------------	--	--	--	--	--	--	--

Продовження табл.2.9

1	2	3	4	5	6	7	8
Фінансовий результат операційної діяльності: прибуток (збиток), тис.грн.	13597	-35900	-8602	-49497	27298	-364,03	-76,04
Фінансові витрати, тис.грн.	5912	23954	27950	18042	3 996	305,18	16,68
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток), тис.грн.	7684	-59897	-36765	-67581	23132	-879,50	-38,62
Витрати (дохід) з податку на прибуток, тис.грн.	-2189	0	0	2189	0	-100,00	-
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток), тис.грн.	5495	-59897	-36765	-65392	23132	-1190,0	-38,62

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності Товариства

Розрахунки дають зрозуміти, що у 2020 році діяльність компанії йшла на спад через зупинку виробництва, саме тому чистий дохід від реалізації продукції зменшився на 44,24%, собівартість на 36,31%, що, на жаль, відбулося лише через зменшення обсягу виробництва, звичайно, валовий прибуток скоротився на 127,37%, що за мінусом витрат у результаті дало збиток у розмірі -59897 тис.грн.

2021 рік для жиркомбінату також виявився збитковим, хоча його розмір знизився на 38,62%, установившись на значенні -36765 тис.грн. Чистий дохід зріс на 21,83%, але не повернувся до розміру 2019 року, у цей же час адміністративні та інші операційні витрати зросли, як і собівартість виготовлення продукції. Отож, фінансовий стан підприємства є однозначно нестійким, хоча і має позитивну динаміку.

Чистий дохід за роки дослідження коливається від 423451 тис.грн. до 287682 тис.грн. у 2021 році, тобто бачимо зниження майже на 50% у періоді.

Що до витрат комбінату, то собівартість у періоді падала на 36,31% у 2020 році та знову підіймалася на 9% у 2021 році.

Така тенденція не є позитивною, тому, що зниження не було пов'язане з модернізацією обладнання і реальним скороченням витрат на виготовлення продукції.

Звернемо увагу на динаміку фінансових витрат, які у 2020 році вирости на 300% з наступним підвищенням ще на 16,68% у 2021 році. Це пов'язане з залученням кредитних коштів, виплатою відсотків за ними у 2020 році для модернізації основних засобів (табл 2.10).

Таблиця 2.10

Динаміка та структура доходів та витрат ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2019-2021 роки, тис.грн.

Показник	2019		2020		2021		Відхилення			
	тис. грн.	пит. вага, %	тис. грн.	пит. вага, %	тис. грн.	пит. вага, %	абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
							2020 до 2019	2021 до 2020	2020 до 2019	2021 до 2020
Чистий дохід від реал.прод.,	423451	86,13	236131	92,04	287682	99,04	-187320	51551	-44,24	21,83
Інші операційні доходи,	68182	13,87	20427	7,96	2781	0,96	-47755	-17646	-70,04	-86,39
Доходи - всього,	491633	100,00	256558	100,00	290463	100,00	-235075	33905	-47,82	13,22
Соб.реалізованої продукції,	386588	79,88	246220	77,81	268380	82,02	-140368	22160	-36,31	9,00
Адміністративні витрати,	7249	1,50	7631	2,41	10050	3,07	382	2419	5,27	31,70
Витрати на збут,	16297	3,37	13919	4,40	10634	3,25	-2378	-3285	-14,59	-23,60
Інші операційні витрати,	67902	14,03	24688	7,80	10001	3,06	-43214	-14687	-63,64	-59,49
Фінансові витрати,	5912	1,22	23954	7,57	27950	8,54	18042	3996	305,18	16,68
Інші витрати,	1	0,000	43	0,01	213	0,07	42	170	4200,0	395
Витрати - всього	483949	100	316455	100	327228	100,00	-167494	1073	-34,61	3,40

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності Товариства.

Далі, на основі запропонованої низки показників науковою літературою, оцінимо фінансовий стан жиркомбінату: оцінимо ліквідність, ділову активність, рентабельність підприємства. Звернемо увагу на показники оцінки майнового стану та фінансової стійкості Товариства [6] (табл. 2.11).

Таблиця 2.11

Динаміка показників фінансового стану ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2019-2021 роки

Показник	Нормативне значення	2019	2020	2021	Відхилення			
					абсолютне		відносне, %	
					2020 до 2019	2021 до 2020	2020 до 2019	2021 до 2020
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Показники ліквідності								
Коефіцієнт загальної ліквідності	лік >1,5-2,5	1,97	0,83	0,45	-1,14	-0,38	-57,85	-45,8
Коефіцієнт швидкої ліквідності	>0,6-0,8	1,44	0,71	0,27	-0,73	-0,44	-50,95	-61,65
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0,2-0,35	0,01	0,02	0,05	0,01	0,03	66,5	169,84
Показники ділової активності								
Оборотність активів, обороти	Збільшення	2,5	1,03	1,1	-1,46	0,06	-58,54	6,4
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	Збільшення	5,37	3,03	3,47	-2,34	0,44	-43,57	14,48
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Збільшення	8,4	4,56	7,41	-3,84	2,85	-45,71	62,55
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Збільшення	9,57	4,25	1,79	-5,31	-2,46	-55,52	-57,84
Строк погашення кредиторської заборгованості	Зменшення	37,6	84,55	200,57	46,94	116,02	124,85	137,22
Строк погашення дебіторської заборгованості	Залежно від ситуації	42,84	78,92	48,55	36,08	-30,37	84,22	-38,48
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	Збільшення	18,13	14,63	10,56	-3,5	-4,06	-19,32	-27,79

Продовження табл.2.11

Показники рентабельності								
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Рентабельність капіталу за чистим прибутком, %	Збільшення	3,25	-26,35	-14,13	-29,6	12,23	-	-
Рентабельність власного капіталу, %	Збільшення	-299,05	-204,17	-47,16	94,88	157,02	-	-
Чиста рентабельність продажу, %	Збільшення	1,3	-25,37	-12,78	-26,66	12,59	-	-
Рентабельність основних засобів, %	Збільшення	10,04	-48,68	-20,89	-58,72	27,79	-	-
Рентабельність оборотних активів, %	Збільшення	6,98	-76,97	-44,4	-83,95	32,57	-	-

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності Товариства.

В ході роботи розраховані і проаналізовані такі коефіцієнти [5]:

1. Коефіцієнт загальної ліквідності дає нам змогу перевірити, чи можуть всі активи з періодом оборотності менше одного року покривати зобов'язання з періодом погашення менш одного року. Цей коефіцієнт мав нормативне значення у 2019 році з наступним зниженням значення, отже оборотних активів комбінату не вистачає для розрахунку за поточними зобов'язаннями.

2. Коефіцієнт швидкої ліквідності є індикатором можливості погасити поточні зобов'язання під час виникнення критичної ситуації за рахунок повернення дебіторської заборгованості. Показник мав нормативне значення в 2019 році -1,44, та видно тенденцію до зниження.

3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності характеризує тільки найбільш ліквідну частину оборотних активів і показує, яку частину зобов'язань підприємство може погасити ментально за свої гроші. Значення, що розраховані, не відповідають нормі, тобто погасити вчасно борги підприємство не зможе.

Розраховані показники ділової активності свідчать про зниження ефективності роботи через сповільнення обороту всіх активів у 2020 році на 58,54%, обороту оборотних активів на 43,57%, запасів на 19,32 та кредиторської заборгованості на 55,52%. Наступного року відбувається позитивне зростання деяких показників: оборотності всіх активів на 6,4%, оборотних активів на 14,48%, дебіторської заборгованості на 62,55%. Але

коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості знизився ще на 57,84%, що говорить про подовження строку повернення боргів на 116 днів.

Показники рентабельності є також незадовільними по підприємству: упав показник рентабельності капіталу за чистим прибутком на 29,6 пункти, показник ефективності використання основних засобів упав на 58,72 пункти у 2020 році, а рентабельність оборотних активів знизилася на 83,95 пункти. У звітному році відбулося деяке підвищення по показникам рентабельності, але всі вони мають від'ємне значення через відсутність прибутку від діяльності.

Далі варто оцінити фінансову стійкість компанії у періоді за аналізований період (табл.2.12).

Таблиця 2.12

**Показники фінансової стійкості ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат»
за 2019-2021 роки**

Показники	Нормат. значення	2019	2020	2021	Відхилення			
					Абсолютне		відносне, %	
					2020/ 2019	2021/ 2020	2020/ 2019	2021/ 2020
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Власні оборотні кошти (робочий капітал), тис.грн.	Збільшення	54038	-9321	-145633	-63359	-136312	-117	-1462
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	Збільшення, $0,1 \geq 2$	0,49	-0,20	-1,22	-0,70	-1,02	-141,03	-502,03
Маневреність власних оборотних коштів	Збільшення	0,01	-0,12	-0,10	-0,13	0,02	-1062,77	17,31
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами запасів	Збільшення, $>0,5$	1,82	-1,34	-3,05	-3,16	-1,71	-173,42	-127,79
Коефіцієнт покриття запасів	Збільшення, >1	1,98	-1,32	0,83	-3,31	2,16	-166,68	162,95
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,4 – 0,7	0,004	-0,26	-0,33	-0,27	-0,06	-6699,58	-24,47
Коефіцієнт фінансової залежності	Зменшення	1,00	1,26	1,33	0,27	0,06	26,82	5,10

Продовження табл. 2.12

Коефіцієнт маневреності ВОК	Збільшення , > 0,5	59,38	-0,16	-1,51	-59,54	-1,36	-100,26	-866
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,67-1,5	0,004	-0,21	-0,25	-0,21	-0,04	-5303	-18,43
Показник фінансового левериджу	Не нормується	188,7	-3,87	-1,30	-192,6	2,57	-102,05	66,40
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,85-0,90	0,76	0,76	0,098	-0,001	-0,66	-0,17	-86,98

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності Товариства.

Отже, від'ємне значення показника забезпечення оборотних активів власними коштами показує, що бізнес не має фінансів для формування власного оборотного Рівень фінансування запасів за рахунок довгострокових джерел низький, тобто без залучених коштів постійне виробництво без зупинок не можливе.

Коефіцієнт фінансової незалежності у 2019 році становить 0,004, коли нормативне значення згідно наукових праць 0,4 - 0,7, отож, власних коштів підприємство не має для провадження діяльності.

Щодо фінансової стабільності, то сума власного капіталу, що припадає на кожну гривню зобов'язань. Становить 0,004 грн. у 2019 році, а далі взагалі маж від'ємне значення.

Визначено, що компанія залежна від кредиторів, коефіцієнт фінансового левериджу свідчить про повну залежність підприємства від довгострокових зобов'язань, адже значення у 2019 році рівне 188,73. Коефіцієнт фінансової стійкості зазнав спаду на 86,98% за період з 2020 по 2021 роки, його значення вказує на недостатню фінансову стійкість в довгостроковій перспективі та втрату платоспроможності.

Даний аналіз підтвердив погане фінансове становище ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» у періоді, показники не мають нормативних значень, частіше, навіть, є від'ємними, тобто без залученого капіталу завод має критичне положення і, скоріш за все, збанкрутує.

Майновий стан Товариства оцінимо за допомогою показників в таблиці 2.13 [4].

Таблиця 2.13

**Показники майнового стану ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за
2019-2021 роки, тис.грн.**

Показники	2019	2020	2021	Відхилення			
				абсолютне		відносне, %	
				2020 до 2019	2021 до 2020	2020 до 2019	2021 до 2020
Валюта балансу, тис. грн.	228189, 0	226391, 0	294105, 0	-1798,0	67714, 0	-0,8	29,9
Середня величина основних засобів, тис. грн.	54721,0	123044, 0	176017, 5	68323,0	52973, 5	124,9	43,1
Озброєність, тис.грн. / чол.	265,6	517,0	792,9	251,4	275,9	94,6	53,4
Віддача основних засобів, грн.	7,74	1,92	1,63	-5,819	-0,28	-75,2	-14,83
Частка основних засобів в активах	29,36	79,11	58,80	49,75	-20,31	169,49	-25,67
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,41	0,23	0,27	-0,17	0,04	-43,85	18,39
Коефіцієнт вибуття основних засобів	0,01	0,008	0,004	0,001	-0,004	-23,34	-54,21
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,25	0,52	0,02	0,27	-0,50	108,00	-96,07
Коефіцієнт мобільності активів	0,92	0,26	0,69	-0,66	0,43	-72,34	169,60

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства.

Проведений аналіз дає змогу зробити такі висновки:

1) Одночасно зі зростанням середньорічної вартості основних засобів на 124,9% у 2020 році та 29,9% у 2021 відносно минулого року підвищилась озброєність праці заводу, навіть, враховуючи зменшення чисельності персоналу, яке було виявлено при дослідженні руху трудових ресурсів компанії. Отже, озброєність засобами праці виросла на 94,6% у 2020 та ще на 43,1% у 2021 роках.

2) Коефіцієнт зносу основних засобів мав тенденцію до зниження через модернізацію цеху екстракції, що підтверджується зростанням середньорічної вартості засобів виробництва.

3) Коефіцієнт оновлення в 2020 році підвищився на 108%, а при цьому коефіцієнт вибуття впав на 23,34%, що свідчить про суттєву модернізацію засобів виробництва при низькому вибутті, що вкотре підтверджує саме модернізацію існуючих основних засобів, а не тільки купівлю нових машин чи обладнання.

4) Коефіцієнт мобільності активів показав, що змінити структуру активів за потреби компанії у 2020 році було важче, ніж у 2019 через підвищення вартості необоротних активів у 2020 році на 52,02%.

Отже, аналіз показав незадовільні фінансові результати, а саме: відсутність прибутку від діяльності та нестійкий фінансовий стан жиркомбінату з критичним ризиком банкрутства через високу залежність від кредиторів.

Висновки до розділу 2

Другий розділ роботи присвячений аналітичному дослідженню виробничо-господарської діяльності та ефективності використання основних засобів ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат». Ми вивчили історію заводу та оцінили сучасний стан підприємства. Виробництво олії та шроту, гранульованого соняшникового лушпиння та макухи, надання послуг з переробки на основі давальницької сировини є основними видами діяльності бізнесу.

Аналіз виробничо-господарської діяльності довів задовільний майновий стан підприємства, що за звітний рік, відповідно до фінансової звітності, має на 29,91% більше активів, вартість яких рівна 294105 тис.грн. Доля основних засобів у вартості майна комбінату у 2020 році становила 58,8% із зазначеним ступенем зносу в 26,93%, що є позитивним на фоні показника в 40,51% у 2018.

Отож, оновлення та модернізація обладнання на підприємстві пройшли успішно, бо коефіцієнт оновлення становив 0,52 у 2019 році, що 108,61% більше за показник 2018 року.

Аналіз оборотних активів засвідчив тимчасове призупинення виробництва, адже відбулося зниження їх частки 2020 року у вартості активів до 20,35%, коли у 2019 їх частка 48,02% становила. Запаси у структурі оборотних активів мали переважну долю 27,05% в 2018 році та 39,95 у 2020 році, а в 2019 році через скорочення вартості запасів найвагомішу долю у вартості мала дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги 28,71% навіть при зниженні її вартості. Ефективність використання оборотних активів є низькою, мала зростаючу тенденцію тривалість обороту запасів, час обороту дебіторської заборгованості, а термін погашення кредиторської заборгованості зріс удвічі в 2020 році через зростання частки запозичених коштів для проведення модернізації.

Робоча сила підприємства також була досліджена та показала спадну динаміку в чисельності персоналу у 2020 році до кількості 222 особи, тобто на 6,72% нижче, ніж у 2019 році. Це пов'язано з автоматизацією виробничих процесів, що призвели до звільнення працівників. Розмір фонду оплати праці зріс на 53,93% у 2019 році та на 12,22% у 2020 році, що можемо пов'язати з підвищенням на законодавчому рівні мінімальної заробітної плати.

Фінансовий стан ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» був досліджений, після чого встановлена висока залежність від зовнішніх джерел фінансування, адже всі показники ліквідності свідчать про нездатність покрити свої поточні зобов'язання за рахунок власних оборотних активів у 2019 і 2020 роках.

Виходячи з аналізу фінансової стійкості, становище жиркомбінату нестійке, нормативних значень не досягнуто жодним показником із сукупності розрахованих, а сума власного оборотного капіталу від'ємна. Така ситуація скоро може призвести до банкрутства підприємства. Але, якщо акціонери комбінату проведуть розміщення акцій додаткової емісії для збільшення розміру статутного капіталу Товариства до 9 000 000,00 грн, на загальну

номінальну суму 6 850 420,00 гривень, то комбінат має шанси розрахуватися з боргами та надалі налагоджувати роботу.

Показники рентабельності свідчать про неефективність роботи ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат», адже всі вони розраховані на основі показника чистого прибутку, якого бізнес не отримав у 2019 та 2020 роках. Хоча у 2019 році показники рентабельності підвищувались, але додатного значення не мав жоден з обрахованих, тому з виходом заводу на позитивне значення фінансового результату можна буде провести оцінку рентабельності. А досягнути прибутку можна зниженням собівартості продукції, шляхом використання нового обладнання та технологій у виробництві.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ ПРАТ «НІЖИНСЬКИЙ ЖИРКОМБІНАТ»

3.1. Оцінювання ефективності використання основного капіталу ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат»

Виходячи з сучасних уявлень про підприємство сфери виробництва та враховуючи відносну стабільність потреб ринку у виробленій продукції, кожне українське підприємство має можливість виготовляти необхідну кількість продукції в залежності від свого наукового, технічного, технологічного рівня виробництва та потужності, тобто від рівня розвитку власної техніко-технологічної бази. [48].

Кризові явища та нестабільність в економіці України впродовж тривалого часу призвели не тільки до погіршення фінансових показників роботи підприємств, що ми побачили на прикладі ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат», але й до здешевлення вартості робочої сили у порівнянні з високорозвиненими європейськими країнами. Як наслідок, сучасні підприємства надають перевагу не модернізації та технічному переоснащенню виробництва, а розширенню штату працівників та збільшенню часу роботи обладнання. Ця проблема стосується підприємств багатьох галузей, не тільки харчової, внаслідок чого в умовах нестримного науково-технічного розвитку актуальною є проблеми оновлення основного капіталу підприємства [10].

Кризові явища та нестабільність в економіці України впродовж тривалого часу призвели не тільки до погіршення фінансових показників роботи підприємств, що ми побачили на прикладі ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат», але й до здешевлення вартості робочої сили у порівнянні з високорозвиненими європейськими країнами. Як наслідок, сучасні підприємства надають перевагу не модернізації та технічному переоснащенню

виробництва, а розширенню штату працівників та збільшенню часу роботи обладнання. Ця проблема стосується підприємств багатьох галузей, не тільки харчової, внаслідок чого в умовах нестримного науково-технічного розвитку актуальною є проблеми оновлення складу основних засобів підприємств [11, с. 174].

Цей процес має свою мету, яка полягає в оновленні основного капіталу, а саме оновленні основних засобів підприємства. Викликано це, перш за все, тим, що у процесі експлуатації вони стають непридатними до виконання необхідного обсягу робіт (фізичний знос) або тим, що на ринку з'являються більш дешеві та продуктивні за наявні на підприємстві основні засоби (моральний знос). Отож, під оновленням, відносно основних засобів, розуміють безперервний процес введення в експлуатацію нових, реконструкцію, технічне переобладнання, модернізацію і ремонт наявних одиниць [12].

Отже, перед управлінським персоналом стоїть завдання щодо визначення потреби в придбанні, модернізації чи реконструкції основних засобів підприємства, що має бути підкріплено як розрахунками ефективності використання, показників стану та руху основних засобів, так і підходами щодо проведення оновлення. Широке коло науковців досліджувало існуючі та розробляло нові підходи до оновлення основних засобів підприємств харчової промисловості, тому на основі вивченого матеріалу вважаємо доцільним запропонувати організаційну схему відтворення основних засобів.

Загальна організаційна схема відтворення основних засобів (за рахунок амортизаційних відрахувань) була розроблена ще радянськими економістами Ковальовим А.Ф., Севериним А.М., Рудченком А.Ю. [13]. На основі розробки вчених нами запропонована організаційна схема процесу оновлення основних засобів в сучасних умовах господарювання (рис. 3.1).

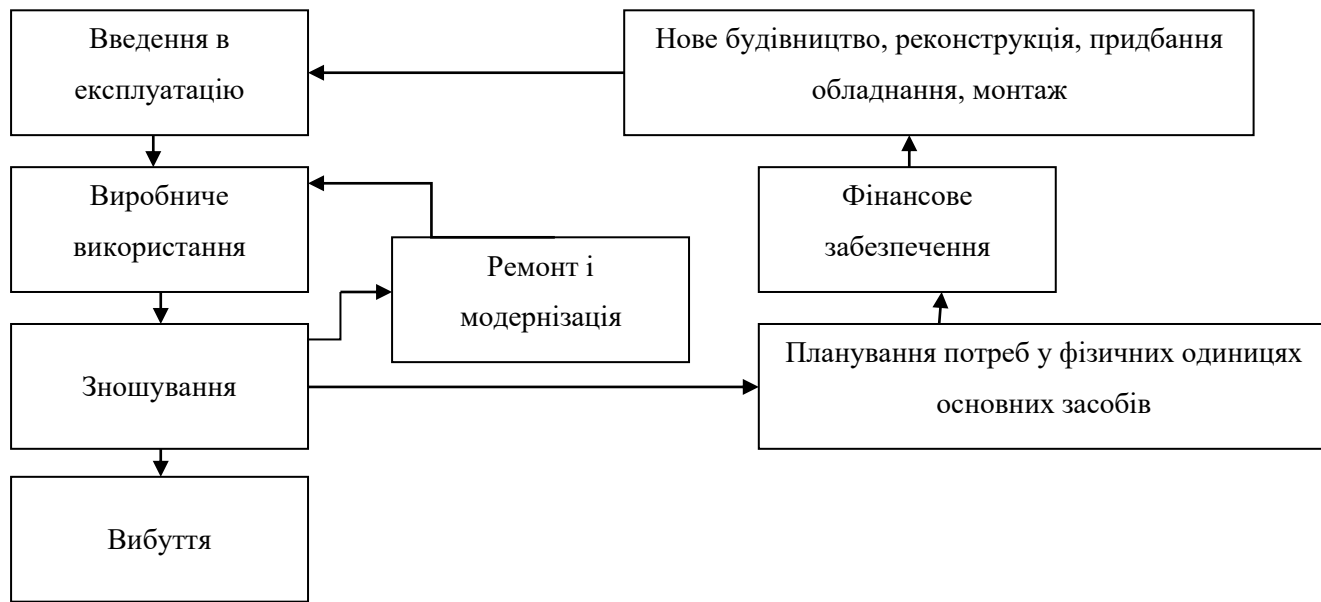

Рис.3.1 Організаційна схема оновлення основних засобів підприємства

Джерело: розроблено автором на основі [11].

Після введення в експлуатацію одиниці основних засобів відбувається їх виробниче використання, в результаті чого частина вартості переноситься на вартість виготовленої продукції цим обладнанням, тобто спостерігаємо процес зношування. Далі управлінцями може бути прийняте рішення про вибуття цієї одиниці основних засобів або ж про його ремонт. Пункт «ремонт і модернізація» знаходиться між елементами «зношування» та «виробниче використання», оскільки ремонт і модернізація мають на меті відшкодування часткового фізичного зносу та морального зносу, згідно з класифікацією видів зносу, яка наведена в навчальному посібнику Загороднього А.Г., Стадницького Ю.І. [11], з подальшим використанням відремонтованих та модернізованих основних засобів у виробничих процесах. Після чого основні засоби можуть бути повернуті у виробниче використання. При умові, якщо одиниця обладнання не підлягає ремонту чи модернізації, проводять планування потреби у нових одиницях основних засобів на заміну старим. У результаті розгляду можливих джерел фінансування даного оновлення відбувається процес підготовки і, відповідно, саме оновлення основних засобів у вигляді реконструкції, придбання нового обладнання чи будівництва.

Необхідність оновлення основних засобів за ринкових відносин у більшості випадків визначається конкуренцією товаровиробників. Саме конкуренція спонукає підприємства здійснювати прискорене зношення основних засобів з метою нагромадження фінансових ресурсів для наступного вкладання коштів у придбання більш прогресивного устаткування, впровадження нових технологій та іншого поліпшення основних засобів.

Заходи щодо ефективності використання основного капіталу, ми хочемо виконати оновлення основних засобів, що фінансуються за рахунок амортизаційного фонду, фонду накопичення, а ремонтні роботи – за рахунок накладних експлуатаційних витрат. Основним джерелом відтворення основних засобів вважається амортизація. Власне її призначення і полягає в тому, щоб покрити знос основних засобів і відшкодувати їх вартість. Іншим джерелом відтворення основних засобів є прибуток, що залишається у розпорядженні підприємства після сплати всіх податків і зборів. Якщо амортизаційні кошти є у всіх підприємств, навіть у збиткових, то використання прибутку є можливим тільки у разі його наявності. До інших джерел відтворення основних засобів належать також кредити, інвестиції та кошти бюджетів [11].

Форми відтворення основних засобів класифікуються за розміром фінансування та ефективністю його проведення: звужене відтворення означає зменшення первісної вартості основних засобів; просте відтворення – збереження первісної вартості основних засобів (відновлюється виробнича потужність), розширене відтворення – зростання первісної вартості основних засобів та їх загальної кількості, що призведе до зростання продуктивності обладнання [14].

Звичайно, що звужений та простий способи відтворення неспроможні забезпечити покращення матеріально-технічної бази підприємства. При цьому розширений спосіб відтворення основних засобів забезпечує прискорення темпів розвитку та покращення ефективності виробництва завдяки інтенсифікації відтворення та покращення стану діючих основних засобів підприємств.

Науковцями виділено два шляхи розширеного відтворення основних засобів: інтенсивний та екстенсивний.

Інтенсивний шлях розширеного відтворення свідчить про впровадження у виробництво сучасного новітнього обладнання та устаткування, яке підвищує ефективність виробництва. Екстенсивний шлях - це оновлення основних засобів базової технічної основи, але в більшій кількості [14].

Через розширене відтворення підприємство має намір збільшити свою виробничу потужність щодо якісної або кількісної основи як екстенсивним методом, так і інтенсивним. Хоча інтенсивний метод відтворення основних засобів дає можливість оптимізації виробничого процесу за рахунок застосування у виробництві технічно покращених основних засобів [15,16].

На жаль, в сучасних умовах господарювання все частіше підприємства не мають фінансових ресурсів не тільки на розширене, але й на просте відтворення основних засобів. Саме тому, пошук джерел фінансування розширеного відтворення основних засобів залишається актуальним.

3.2. Вплив зовнішнього середовища на формування та використання основного капіталу

Враховуючи складність системи, що досліджується, для виявлення зв'язків між факторами зовнішнього середовища та математичного виміру їх впливу (визначення негативного або позитивного характеру), використано експертний підхід. Зазначимо, що через неможливість виразити взаємозв'язок факторів математичними формулами в нашому випадку, формалізований підхід не застосовується. У свою чергу, даний підхід базується на суб'єктивному факторі, який також передбачає можливість відобразити силу їх взаємодії. Тобто використовуються експертні оцінки для визначення інтенсивності взаємовпливу факторів.

Можливості підприємства стосовно задоволення потреб залежать від багатьох реальних чинників і подій макросередовища, що насамперед вносить

свої корективи в систему ресурсів, необхідних для виконання підприємством своєї місії, визначає параметри виробничої системи. Макросередовище впливає на бажані обрії підприємства як опосередковано, через мікросередовище, так і безпосередньо, здійснюючи втручання в ринкові відносини, що здебільшого продиктовано позитивними намірами задля регулювання ринку і відношень між його суб'єктами [18, с. 83]. Внутрішнє середовище організації формується керівниками відповідно до їх уявлень про те, які саме елементи забезпечать її ефективне функціонування і розвиток. Цим зумовлене існування різних підходів до структурування внутрішнього середовища організацій. Найчастіше в ньому виділяють п'ять складових: цілі, структура, технологія, завдання і персонал, який виконує ці завдання за допомогою відповідної технології.

В першу чергу необхідно обґрунтувати перелік зовнішніх факторів прямої та непрямої дії, які мають високу ймовірність реалізації та впливу на функціонування об'єкта. Враховуючи те, що PEST-аналіз – це метод експертного оцінювання умов зовнішнього оточення, формування експертної групи з високим рівнем компетенцій є наступним важливим етапом в процесі отримання якісних результатів. Далі визначається значимість (імовірність впливу) кожного фактору для даного об'єкта шляхом присвоєння йому певної ваги від одиниці (найважливіше) до нуля (незначне). Після визначення ваги кожного фактора, дається оцінка ступеня його впливу на формування та розвиток кадрової безпеки підприємства за 5-бальною шкалою, де «5» означає сильний вплив, серйозна небезпека; «1» – відсутність впливу, загрози. Додатково оцінці присвоюється знак: «+», якщо фактор відноситься до категорії «можливості» і знак «-» у разі, якщо фактор відноситься до категорії «загрози». На завершальному етапі розраховуються зважені оцінки шляхом множення ваги фактора на ступінь його впливу і визначення сумарної зваженої оцінки для досліджуваних підприємств.

Проводячи PEST аналіз, рекомендовано описувати не лише поточний стан кожного фактора, а прогнозувати його зміни на найближчі 3-5 років. Саме

оцінка впливу фактора в довгостроковій перспективі на прибуток компанії, дозволяє застосовувати отримані дані для формування стратегії.

Якщо компанія реалізує свої товари на різних ринках і функціонує в різних галузях - рекомендується проводити PEST аналіз для кожної галузі та для кожного ринку.

PEST — P:

- Стійкість політичної влади та існуючого уряду.
- Бюрократизація і рівень корупції.
- Податкова політика.
- Незалежність ЗМІ.
- Прагнення до протекціонізму галузі, наявність державних компаній у галузі.
- Ступінь захисту інтелектуальної власності, закон про авторське право.
- Законодавство з охорони навколишнього середовища.
- Майбутнє і поточне законодавство, що регулює правила роботи у галузі.
- Можливість розвитку військових дій у країні.

PEST — E:

- Темпи зростання економіки.
- Рівень інфляції та процентні ставки.
- Курси основних валют.
- Рівень безробіття, розмір та умови оплати праці.
- Рівень розвитку підприємництва та бізнес-середовища.
- Кредитно-грошова і податково-бюджетна політика країни.
- Ступінь глобалізації та відкритості економіки.
- Рівень розвитку банківської сфери.

PEST — S:

- Рівень охорони здоров'я та освіти.
- Ставлення до імпортованих товарів і послуг.

- Ставлення до роботи, дозвілля, виходу на пенсію.
- Вимоги до якості продукції та рівня сервісу.
- Спосіб життя і звички споживання.
- Розвиток релігії та інших вірувань.
- Ставлення до натуральних і екологічно чистих продуктів.
- Темпи зростання населення.
- Імміграційні настрої.

PEST — Т:

- Рівень інновацій і технологічного розвитку галузі.
- Витрати на дослідження і розробку.
- Законодавство у сфері технологічного оснащення галузі.
- Розвиток і поширення інтернету, розвиток мобільних пристроїв.
- Доступ до новітніх технологій.
- Ступінь використання, впровадження та передачі технологій.

PEST -аналіз

ПОЛІТИЧНА

-Має хорошу підтримку з боку державної політичної системи, що дозволяє підприємству процвітати у своїй країні.

- Державне регулювання конкуренції в галузі
- Присутня податкова політика

ЕКОНОМІЧНИЙ

- Доступні ціни для споживачів
- Сприяють зниженню безробіття в країні(гідна заробітна плата працівникам)

- Рівень інфляції не значно впливає на галузь підприємства

-Стабільна позиція на ринку

СОЦІАЛЬНИЙ

-Відоме підприємство, спрямоване на якість продукції та задоволення споживачів

-Активні відпочинки для співробітників підприємства

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ

- Впровадження заходів ,для підвищення ефективності підприємства
- Амортизація основних засобів
- Закупка основних засобів, розширення цехів

Умови формування харчового ринку в Україні є досить прибутковими, розглянувши узагальнюючу матрицю PEST – аналізу , можемо сказати,що компанія показує позитивну динаміку змін, в всіх показниках данної матриці.

Підсумовуючи наше дослідження, хочемо зазначити, що аналіз впливу чинників зовнішнього середовища є процесом, за допомогою якого розробники стратегічного плану контролюють зовнішні відносно підприємства чинники, аби визначити можливості і загрози та передбачити чимало того, що залишається прихованим, що може стати раптовим несподіваним ударом по інтересах підприємства, виявити складності видимих умов, створених зовнішнім оточенням.

Тільки детальний аналіз середовища, що вимагає уважного відстежування процесів, дозволяє бути упевненим у своєму майбутньому і контролювати його вплив на поточну діяльність. Усе це говорить про те, що підприємство повинно постійно й уважно стежити за всіма змінами оточення, використовуючи для цього сучасні методи і прийоми.

3.3 Вплив внутрішнього середовища на формування та використання основного капіталу

Для оцінки ефективності дослуджувального підприємства необхідно зрозуміти особливості ринкового середовища, в якому діє підприємство, виокремити як економічні так державно регуляторні фактори, що впливають на діяльність підприємства.

Важливою складовою стабілізації господарської діяльності підприємств, фірм, усіх учасників ринкових відносин є зовнішньоекономічна діяльність - одна із сфер господарської діяльності, що пов'язана з міжнародною

виробничою та науково-технічною кооперацією, експортом та імпортом товарів, послуг, виходом підприємств, організацій на зовнішній ринок. Розвиток зовнішньоекономічної діяльності - це суттєвий фактор підвищення ефективності господарської діяльності як на рівні окремих підприємницьких структур, так і в масштабах усієї країни.

Формування і вдосконалення комплексу організаційного та економічного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності повинно бути першочерговим управлінським рішенням керівництва, використання якого дасть змогу сформуванню й реалізовувати конкретну послідовність заходів, що спрямовані на стабільне функціонування підприємства, її стійкий, перспективний розвиток [31, с. 225].

У цілому, організаційне забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства має ґрунтуватися на виконанні базових організаційних принципів, до яких належать принцип організаційної цілісності, делегування повноважень, паритету повноважень і відповідальності, єдності цілей, функціональної регламентації, гнучкості організаційних структур. Реалізація принципів організаційного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства можлива лише за наявності відповідного економічного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Для виокремлення проблемних аспектів у розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємства та аналізу можливих шляхів їх подолання розглянемо метод побудови можливих стратегій за допомогою SWOT –аналізу в табл. 3.1 Класичний SWOT-аналіз вимагає визначення сильних і слабких сторін у діяльності підприємства, потенційних зовнішніх погроз і сприятливих можливостей (табл. 3.1).

Класичним представленням інформації такого аналізу було складання таблиць сильних сторін у діяльності підприємства (S), його слабких сторін (W), потенційних сприятливих можливостей (O) і зовнішніх загроз (T) .

У ряді робіт, викладається методика SWOT-аналізу, основна увага приділяється не на методи визначення й оцінку окремих складових частин (S,

W, O, T), а на формулювання конкретних стратегій і заходів на основі сильних і слабких сторін підприємства із врахуванням можливостей і загроз.

Таблиця 3.1

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> - Використання переваг організаційно-правової форми організації бізнесу, централізація зусиль всієї галузі - Наявні конкурентні переваги, високе співвідношення ціна/якість - Добре вивчений ринок, потреби покупців, наявність сталих зв'язків та представництв - Вища за середню рентабельність і прибутковість - Достатні фінансові ресурси 	<ul style="list-style-type: none"> - Відсутність унікальних конкурентних переваг - Загальногалузеве старіння виробничих потужностей - Недостатня увага науково-дослідній і інноваційній діяльності - Розміри присутності на ринку надто малі, щоб впливати на ринкову ситуацію
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> - Швидке зростання внутрішнього ринку за рахунок попиту оборонно-промислового комплексу - Високі ціни на продукцію на зовнішніх ринках - Зростання ринків країн, що розвиваються <ul style="list-style-type: none"> - Вертикальна інтеграція у загальногалузеву структуру - Недооціненість національної валюти - Загальносвітова політична нестабільність, що спонукає попит на продукцію 	<ul style="list-style-type: none"> - Надвисокий рівень конкуренції - Високі темпи інфляції - Технологічні прориви в інших країнах, що зменшують конкурентоспроможність вітчизняної продукції - Ворожі дії з боку РФ, втрата ринку - Недостатня розвиненість фондового ринку - Відсутність стабільного фінансування державних програм - Відтік кваліфікованих кадрів - Високі вхідні бар'єри на світових ринках - Зростання цін на продукти і послуги природних монополій - Забюрократизованість системи управління галуззю

Джерело: [розроблено автором]

Таким чином, для визначення проблемних аспектів і потенційних напрямів розвитку, пропонується після формулювання S, W, O, T перейти до складання матриці стратегій, а саме:

SO – потребує стратегій підтримки та розвитку сильних сторін підприємства в напрямку реалізації шансів зовнішнього оточення, а саме формулювання заходів, які необхідно провести, щоб використовувати сильні сторони підприємства для збільшення можливостей компанії;

WO – розробка стратегій подолання слабкостей підприємства за рахунок можливостей, що їх надає зовнішнє середовище, тобто розробка заходів, які необхідно провести, переборюючи слабкі сторони підприємства і використовуючи представлені можливості;

ST – передбачення стратегій використання сильних сторін підприємства з метою пом'якшення (усунення) загроз, тобто розробка заходів, які використовують сильні сторони підприємства для запобігання загроз;

WT – іноді називають «кризовим полем», тому що тут поєднуються загрози середовища зі слабкістю підприємства. З огляду на це існує нагальна потреба розробки стратегій як подолання загроз, так і усунення слабкості підприємства, тобто розробка заходів, що мінімізують вплив слабких сторін підприємства для запобігання загроз. SWOT-аналіз підприємства.

Отже з даного аналізу, можемо зробити такі висновки:

Найбільш важливими потенційними можливостями для підприємства є:

- Високі ціни на продукцію на зовнішніх ринках.

Комбінація цих факторів дозволить підприємству отримувати більші, у відносному вираженні, прибутки у національній валюті при меншій нормі прибутку, ніж у іноземних конкурентів.

Найбільш важливими потенційними загрозами для підприємства є:

- Надвисокий рівень конкуренції.
- Високі вхідні бар'єри на світових ринках.
- Збільшення присутності на зовнішніх ринках за рахунок високого співвідношення ціна/якість продукції і можливості ще більше знизити ціну за рахунок недооцінки національної валюти.

- Посилення позицій на вже існуючих ринках за рахунок створеного позитивного іміджу та високого співвідношення ціна/якість продукції.

Усі ці фактори напряму пов'язані з формуванням

конкурентоспроможності підприємства на зовнішніх ринках і мають визначальне значення у формуванні позиції підприємства на зовнішніх ринках. Високий рівень конкуренції на вже зайнятих, обмежує можливості зростання на цих ринках, високі бар'єри на незайнятих ринках вимагають значних зусиль для подолання. Швидке удосконалення технологій в інших країнах лише посилюють вхідні бар'єри та створюють загрози для вже зайнятих ніш на зовнішніх ринках.

Висновки до розділу 3

Підводячи підсумки, скажемо, що проведена оцінка господарської діяльності ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» за 2019 – 2021 роки, дала змогу побачити зниження ефективності використання оборотних активів у результаті зупинки виробництва у 2020 році для модернізації обладнання і оновлення цеху екстракції, як заявлено в документації.

Загалом комбінат має задовільний майновий стан, і станом на 31.12.2021 року має активів на суму 294105 тис.грн., що на 29,91% більше, ніж показник минулого року. Розраховані показники руху робочої сили свідчать про зниження кількості працівників на жиркомбінаті у 2020, але така ситуація викликана автоматизацією виробництва, що, скоріш за все, і викликало скорочення основних виробничих працівників. Фонд оплати праці комбінату період має позитивну тенденцію зростання .

Проаналізувавши інформацію щодо зовнішньоекономічної діяльності підприємства та провівши SWOT - аналіз можна представити наступні, найбільш оптимальні та ефективні стратегії, або комплекси заходів, які необхідно впроваджувати підприємству для покращення власної зовнішньоекономічної діяльності:

- Використання загальногалузевої інтегрованої структури управління заради інтенсифікації діяльності з метою отримання більшого прибутку за рахунок недооцінки національної валюти порівняно зі світовими резервними

валютами.

- Збільшення присутності на зовнішніх ринках за рахунок високого співвідношення ціна/якість продукції і можливості ще більше знизити ціну за рахунок недооцінки національної валюти.
- Посилення позицій на вже існуючих ринках за рахунок створеного позитивного іміджу та високого співвідношення ціна/якість продукції.

Підсумовуючи дослідження PEST аналізу, хочемо зазначити, що аналіз впливу чинників зовнішнього середовища є процесом, за допомогою якого розробники стратегічного плану контролюють зовнішні відносно підприємства чинники, аби визначити можливості і загрози та передбачити чимало того, що залишається прихованим, що може стати раптовим несподіваним ударом по інтересах підприємства, виявити складності видимих умов, створених зовнішнім оточенням.

Тільки детальний аналіз середовища, що вимагає уважного відстежування процесів, дозволяє бути упевненим у своєму майбутньому і контролювати його вплив на поточну діяльність.

Усе це говорить про те, що підприємство повинно постійно й уважно стежити за всіма змінами оточення, використовуючи для цього сучасні методи і прийоми.

РОЗДІЛ 4

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

4.1. Державне регулювання процесів формування основного капіталу підприємства

29 квітня Уряд вніс зміни до деяких постанов з питань надання фінансової державної підтримки суб'єктам підприємництва. Відповідну постанову розроблено Мінфіном для створення єдиного підходу в застосуванні державних програм «Доступні кредити 5-7-9%» і «Доступний фінансовий лізинг 5-7-9%», а також з метою розширення можливостей та суб'єктного ряду цих програм.

Зокрема, ще в березні 2022 року для підтримки сільськогосподарських товаровиробників з метою забезпечення посівної кампанії, а також для підтримки та активізації підприємницької діяльності у період дії воєнного стану Уряд вніс низку змін до Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%». Змінами передбачено суттєві спрощення для кредитування, зокрема, можливість отримання пільгових кредитів під 0% річних з гарантією від Уряду України на рівні 80%. Таким чином, є необхідність активного долучення представників бізнесу та банківських установ до реалізації нововведень.

Таким чином, є необхідність активного долучення представників бізнесу та банківських установ до реалізації нововведень. Програму реалізує Фонд розвитку підприємництва (ФРП). Єдиним учасником ФРП є Уряд України в особі Міністерства фінансів України, що координує усі аспекти діяльності Фонду.

На сьогодні за Державною програмою «Доступні кредити 5-7-9%» ФРП вже уклав угоди про співробітництво з 42 банками. Даний аналіз покликаний детально висвітлити умови участі в програмах та надати покрокові алгоритми як органам місцевого самоврядування так і місцевому бізнесу.

Порядком надання фінансової державної підтримки суб'єктам підприємництва, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 24 січня 2020 р. № 28 зі змінами та доповненнями (далі – Порядок), фінансова державна підтримка надається з метою:

1. розвитку підприємництва, зокрема сприяння розвитку суб'єктів підприємництва, збільшення обсягів виробництва, експорту, імпортозаміщення, високотехнологічного виробництва, енергоефективності, впровадження інновацій, а також сприяння створенню нових робочих місць та підприємств, поверненню трудових мігрантів до України;

2. запобігання виникненню та поширенню, локалізації та ліквідації спалахів епідемій та пандемій гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 (крім суб'єктів великого підприємництва), а також для запобігання та подолання їх наслідків, у тому числі від встановленого Кабінетом Міністрів України карантину та обмежувальних заходів, пов'язаних з поширенням на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2;

3. рефінансування існуючої заборгованості в банках України за кредитами суб'єктів підприємництва (крім суб'єктів великого підприємництва);

4. фінансування суб'єктів підприємництва - сільськогосподарських товаровиробників для провадження сільськогосподарської діяльності на період воєнного стану та протягом шести місяців після його припинення чи скасування;

5. фінансування суб'єктів підприємництва (крім суб'єктів підприємництва, які здійснюють виробництво та/або реалізацію зброї) для запобігання російській агресії та подолання її наслідків, зокрема для задоволення потреб Збройних Сил, інших військових формувань, утворених відповідно до закону, та/або населення, постраждалого внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану, зокрема для переміщення підприємств з територій, що наближені до зони бойових дій або розташовані в ній, у безпечні регіони України. Не застосовуються до суб'єктів великого підприємництва, які

здійснюють роздрібну торгівлю товарами, у структурі чистого доходу від реалізації яких (з урахуванням податку на додану вартість) не менше 60 % належать до продуктів харчування разом з алкогольними напоями та тютюновими виробами станом на 1 лютого 2022 р.

Державна підтримка надається через банки, що відповідають критеріям, визначеним у додатку до Порядку та підписали з Фондом розвитку підприємництва (далі – Фонд) договір про співробітництво за формою, затвердженою Фондом. Отримати позику за державною фінансовою програмою «Доступні кредити 5-7-9 %» можна в банку, які зазначені на вебсайті Фонду: ПриватБанк, Укргазбанк, Ощадбанк, Укрексімбанк, Альянс, Банк Львів, ПУМБ, Райффайзен Банк, Таскомбанк, Восток, Кредобанк, Креді Агріколь, Альфа Банк, Глобус, Кредитвест, Мегабанк, ОТП Банк, Полікомбанк, АП Банк, Прокредит, Український капітал, Акордбанк, Конкорд, МТБ, Піреус банк МКБ, Асвіо банк, КІБ, Південний, Радабанк, Банк Кредит Дніпро, Метабанк, МІБ, Правекс Банк, Укрсиббанк, Скай банк, Альтбанк, Полтава-Банк, Кристалбанк, РВС Банк, Мотор-Банк.

Фонд перераховує кошти на рахунок умовного зберігання (ескроу), відкритий у відповідному уповноваженому банку, в сумі, погодженій Фондом, яка згідно з плановим (прогнозним) розрахунком уповноваженого банку необхідна для сплати компенсації процентів на користь відповідних суб'єктів підприємництва протягом піврічного періоду кредитування. Перша сума авансування розраховується як прогнозна сума коштів, необхідних для сплати компенсації процентів за кредитами, які уповноважений банк планує надати суб'єкту підприємництва протягом піврічного періоду.

Умови надання фінансової державної підтримки суб'єктам підприємництва.

Цілі, на які може видаватися кредит:

- придбання та/або модернізацію основних засобів суб'єктом підприємництва, за винятком придбання транспортних засобів (крім тих, що будуть використовуватися в комерційних та виробничих цілях);

- придбання нежитлової нерухомості, земельних ділянок (без права передачі такої нерухомості в платне або безоплатне користування третім особам);
- здійснення будівництва, реконструкції, ремонту у виробничих приміщеннях (крім офісних приміщень);
- придбання об'єктів права інтелектуальної власності, за договорами комерційної концесії (франчайзингу), пов'язаних із реалізацією суб'єктом підприємництва інвестиційного проєкту;
- фінансування оборотного капіталу, що є частиною проєкту (до 25% вартості проєкту);
- інвестиційні цілі, пов'язані із провадженням суб'єктом підприємництва господарської діяльності з виробництва лікарських засобів та/або медичних виробів, та/або медичного обладнання, а також на цілі, пов'язані із здійсненням уповноваженим банком рефінансування заборгованості суб'єкта підприємництва за кредитом (кредитами)
- інвестиційні цілі, пов'язані із провадженням суб'єктом підприємництва господарської діяльності, та/або фінансування оборотного капіталу;
- рефінансування кредитів на вище зазначені цілі (до 31 травня 2022 р. суб'єкту підприємництва - сільськогосподарському товаровиробнику на придбання основних засобів та покриття будь-яких витрат, пов'язаних із провадженням сільськогосподарської діяльності).

Сума кредиту: 60 млн грн, крім:

- кредиту, що надається суб'єкту підприємництва, визначеному пунктом 8¹ Порядку, який не перевищує 1 млн. гривень;
- кредиту, що надається для реалізації мети надання державної підтримки, визначеної підпунктом 5 пункту 4 Порядку, торговельній компанії разом з учасниками групи пов'язаних з нею контрагентів, який не перевищує 1 млрд гривень.

Строк кредиту:

- До 5 років – для інвестиційних кредитів.
- До 3 років – для кредитів на фінансування оборотного капіталу.
- До 6 місяців – для кредитів на фінансування суб'єктів підприємництва - сільськогосподарських товаровиробників.
- До 1 року – для кредитів на фінансування суб'єктів підприємництва (крім суб'єктів підприємництва, які здійснюють виробництво та/або реалізацію зброї) для запобігання російській агресії та подолання її наслідків, зокрема для переміщення підприємств з територій, що наближені до зони бойових дій або розташовані в ній, у безпечні регіони України.

Розмір власного внеску:

- не менше 10 % – для діючого бізнесу;
- не менше 15 % – для новоствореного бізнесу (стартапу).

Приклад: Підприємство працює більше 1 року і бажає придбати обладнання на суму 1 млн грн. Відповідно до умов державної програми, підприємство може отримати кредит на суму до 900 тис. грн. Іншу частину суми - 100 тис. грн (10.00 % * 1 млн грн) підприємство повинне заплатити власними коштами. Наданий суб'єкту підприємництва кредит не може бути забезпечений заставою майнових прав за договором банківського вкладу за винятком випадку, коли кредит суб'єкту підприємництва надається у період дії воєнного стану та протягом 180 календарних днів після його припинення чи скасування.

Розмір ставок та умови:

0 % річних:

- на посівну;
- на релокацію бізнесу, запобігання та подолання наслідків російської агресії (протягом дії воєнного стану на території України та протягом одного місяця після його припинення або скасування, після – 5 % річних);
- під держгарантії;
- для нових обігових кредитів;

- для нових інвестиційних кредитів, пов'язаних виключно з виробництвом лікарських засобів, медичних виробів та/або медичного обладнання, а також на рефінансування заборгованості за кредитами, наданими на зазначені цілі;

- для рефінансування існуючої заборгованості за кредитами в банках.
3 % річних:

- для нових кредитів, виданих під 0% після закінчення 90 днів з дня відміни карантину і до завершення терміну кредиту;

- для кредитів, виданих на рефінансування існуючої заборгованості – з 01.04.2021 року і до завершення терміну кредиту.

5 % річних:

- для бізнесу з річним доходом до 50 млн грн за умови прийняття на роботу мінімум двох працівників протягом першого кварталу;

- для кредитів, розмір яких становить від 60 млн гривень до 1 млрд гривень, для торговельних компаній разом з учасниками групи пов'язаних з ними контрагентів.

7 % річних:

- для бізнесу з річним доходом до 50 млн грн, кожне нове робоче місце – зменшення або збільшення ставки на 0,5 % річних (мін. 5 % та макс. 7 % або 9% річних).

9 % річних:

- для бізнесу з річним доходом від 50 млн грн, кожне нове робоче місце – зменшення або збільшення ставки на 0,5 % річних (мін. 5. % та макс. 7 % або 9% річних річних).

12 % річних:

- для бізнесу з річним доходом від будь-якої діяльності, що не перевищує 50 млн грн та належить до категорії діючого бізнесу, не є учасником групи пов'язаних з ним контрагентів, крім суб'єктів господарювання, зареєстрованих у формі фізичних осіб - підприємців, кількість яких не може перевищувати п'яти осіб, протягом усього строку

отримання державної підтримки. Може отримувати фінансову державну підтримку на інвестиційні цілі в національній валюті без застави майна (може бути забезпечений поручительством).

У період дії воєнного стану та протягом 180 календарних днів після його припинення чи скасування уповноважений банк має право виплачувати компенсацію процентів з рахунку умовного зберігання (ескроу) Фонду в разі часткового погашення суб'єктом підприємництва процентної заборгованості за кредитом, належної до сплати на відповідну дату. У такому разі компенсація процентів виплачується у розмірі, що є пропорційним сумі часткового погашення процентної заборгованості за кредитом.

Комісія за кредитом: може передбачати обов'язок суб'єкта підприємництва сплатити одноразову комісію уповноваженому банку за надання кредиту в розмірі не більше ніж 0,75 % суми наданого кредиту.

Кредитний договір не може містити умови про сплату суб'єктом підприємництва уповноваженому банку інших комісій за надання та/або обслуговування кредиту, крім плати за отримання гарантії Фонду в розмірі не більше ніж 0,5 % річних суми заборгованості суб'єкта підприємництва за кредитом, а також плати за страхування ПрАТ "Експортно-кредитне агентство" фінансових ризиків за кредитним договором у розмірі страхового тарифу, передбаченого відповідним договором страхування та комісій, що покривають операційні витрати уповноваженого банку з обслуговування кредиту, які у сукупності за весь строк дії кредитного договору повинні становити не більше ніж 0,75 % суми наданого кредиту.

Можливі додаткові витрати:

- оцінка предмету застави;
- страховка предмету застави;
- нотаріальне оформлення предмету застави (у випадку необхідності);

- разова комісія за отримання кредиту та в подальшому комісія за покриття операційних витрат банку на обслуговування, супровід, моніторинг кредиту.

Державна гарантія:

- 50 % – для клієнтів від 12 місяців реєстрації;
- 80 % – для стартапів, суб'єктів мікро, малого та середнього підприємництва.

У період дії воєнного стану в разі порушення суб'єктом підприємництва умов кредитного договору виплата компенсації процентів призупиняється, але такий суб'єкт підприємництва не втрачає право на її отримання, яке може бути реалізовано відразу в момент погашення простроченої заборгованості за кредитом. У такому разі компенсація процентів виплачується за увесь прострочений період з урахуванням вимог абзацу шостого пункту 15 Порядку.

Вимоги до позичальників:

- державна реєстрація бізнесу (юридична особа або фізична особа – підприємець);
- власник підприємства – фізична особа – резидент України;
- річний дохід від будь-якої діяльності до еквіваленту 50 млн євро (з урахуванням пов'язаних підприємств);
- розмір державної підтримки, отриманої за три роки – не більше еквівалента 200 тис. євро (з урахуванням пов'язаних підприємств), максимальна сума не більше 400 тис. євро з початку встановлення карантину і до кінця строку кредитного договору (у період воєнного стану обмеження суми державної підтримки, не застосовуються);
- наявність прибутку хоча б за один із двох останніх звітних років;
- реалістичний та обґрунтований бізнес-план для новостворених підприємств.

Для рефінансування існуючої заборгованості:

- забезпечення протягом строку отримання державної підтримки збереження мін. 50 % фонду оплати праці та 50 % персоналу порівняно зі

станом на 1 березня 2021 р. (у разі наявності найманих працівників) (у період воєнного стану та протягом 180 календарних днів після його припинення чи скасування умова не застосовується).

Не можуть отримати державну підтримку, відповідно до ст. 13 Закону «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні»:

- кредитні організації, страхові організації, інвестиційні фонди, недержавні пенсійні фонди, професійні учасники ринку цінних паперів, ломбарди;
- нерезиденти України, за винятком випадків, передбачених міжнародними договорами України;
- здійснюють виробництво та/або реалізацію зброї, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, обмін валют;
- здійснюють надання в оренду нерухомого майна, що є одним з основних видів діяльності;
- визнані банкрутами або стосовно яких порушено справу про банкрутство;
- перебувають у стадії припинення юридичної особи або припинення підприємницької діяльності фізичної особи - підприємця;
- подали завідомо недостовірні відомості та документи під час звернення за наданням державної підтримки;
- мають заборгованість перед бюджетом, Пенсійним фондом України, фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування;
- отримали державну підтримку з порушенням умов її надання або умов щодо цільового використання бюджетних коштів, що доведено в установленому порядку.

Обсяг фінансування за державною програмою «Доступні кредити 5-7-9%»

За інформацією Міністерства фінансів з моменту початку державної програми - суб'єкти підприємництва станом на 16.05.2022 р. отримали від уповноважених банків 40 486 кредитів на загальну суму 110,1 млрд грн. З них:

- 10,25 млрд грн підприємці отримали на інвестиційні цілі;
- 58,16 млрд грн – у якості антикризових кредитів;
- 25,35 млрд грн були видані в якості рефінансування попередньо отриманих кредитів;
- 13,71 млрд грн – кредити для с/г виробників, передусім, на інвестиційні цілі;
- 2,61 млрд грн – антивоєнні кредити.

Порядок надання фінансової державної підтримки суб'єктам підприємництва за договорами фінансового лізингу

Відповідно до Порядку надання фінансової державної підтримки підприємництва за договорами фінансового лізингу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 січня 2020 р. № 28 зі змінами та доповненнями (далі – Порядок), фінансова державна підтримка надається з метою:

1) розвитку підприємництва, зокрема сприяння розвитку суб'єктів підприємництва, збільшення обсягів виробництва, експорту, імпортозаміщення, високотехнологічного виробництва, енергоефективності, впровадження інновацій, а також сприяння створенню нових робочих місць та підприємств, поверненню трудових мігрантів до України (крім суб'єктів великого підприємства);

2) для запобігання та подолання наслідків від встановленого Кабінетом Міністрів України карантину та обмежувальних заходів, пов'язаних з поширенням на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19,

спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 (далі - обмежувальні заходи) (крім суб'єктів великого підприємництва);

3) фінансування суб'єктів підприємництва - сільськогосподарських товаровиробників для провадження сільськогосподарської діяльності на період дії воєнного стану та протягом шести місяців після його припинення чи скасування;

4) фінансування суб'єктів підприємництва для забезпечення пасажирського та/або вантажного перевезення на період дії воєнного стану в Україні.

У програмі можуть взяти участь суб'єкти підприємництва, зокрема:

- мікропідприємства, малого, середнього та великого підприємства - резидент України: фізична особа - підприємець, зареєстрована в установленому законом порядку; юридична особа, кінцеві бенефіціарні власники (контролери) якої є фізичними особами - резидентами України; сільськогосподарський товаровиробник.

Тип предмета лізингу:

- Нерухомість;
- Вантажні транспортні засоби, автобуси, транспортні засоби спеціального призначення;
- Техніка для сільського господарства;
- Легкові транспортні засоби, які використовуються в комерційних та виробничих цілях;
- Промислове обладнання, дорожньо-будівельна техніка та інші предмети фінансового лізингу.

Група 1 суб'єктів підприємництва:

- цільове призначення лізингу: сприяння розвитку суб'єктів підприємства, збільшення обсягів виробництва, експорту, імпортозаміщення, високотехнологічного виробництва, енергоефективності, впровадження інновацій, а також сприяння створенню нових робочих місць та підприємств, поверненню трудових мігрантів до України (крім суб'єктів

великого підприємництва); запобігання та подолання наслідків від встановленого Кабінетом Міністрів України карантину та обмежувальних заходів, пов'язаних з поширенням на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 (крім суб'єктів великого підприємництва);

- розмір компенсаційної винагороди – 5 %:
 - розмір річного доходу від господарської діяльності суб'єкта підприємництва на дату укладення договору фінансового лізингу: від 0 до 50 млн. гривень (включно);
 - мінімальний приріст робочих місць суб'єкта підприємництва - 2 працівника;
- розмір компенсаційної винагороди – 7 %:
 - розмір річного доходу від господарської діяльності суб'єкта підприємництва на дату укладення договору фінансового лізингу: від 0 до 50 млн. гривень (включно);
 - мінімальний приріст робочих місць суб'єкта підприємництва - 0 працівників;
- розмір компенсаційної винагороди – 9 %:
 - розмір річного доходу від господарської діяльності суб'єкта підприємництва на дату укладення договору фінансового лізингу: більше 50 млн. гривень;
 - мінімальний приріст робочих місць суб'єкта підприємництва - 0 працівників.

Група 2 суб'єктів підприємництва:

- цільове призначення лізингу: фінансування суб'єктів підприємництва - сільськогосподарських товаровиробників для провадження сільськогосподарської діяльності на період дії воєнного стану та протягом шести місяців після його припинення чи скасування;

- розмір річного доходу від господарської діяльності суб'єкта підприємництва на дату укладення договору фінансового лізингу - без обмежень;

- розмір компенсаційної винагороди – 0 та 5 %.

Група 3 суб'єктів підприємництва:

- цільове призначення лізингу: фінансування суб'єктів підприємництва для забезпечення пасажирського та/або вантажного перевезення на період дії воєнного стану в Україні;

- розмір річного доходу від господарської діяльності суб'єкта підприємництва на дату укладення договору фінансового лізингу - без обмежень;

- розмір компенсаційної винагороди – 0 та 5 %.

Компенсація винагороди надається Фондом суб'єкту підприємництва з метою зниження його фактичних витрат на сплату базової винагороди до рівня 0 відсотків річних (група 2 та 3 суб'єктів підприємництва) для реалізації мети надання державної підтримки протягом дії воєнного стану та протягом одного місяця після його припинення чи скасування, але не більше одного року з дати укладення договору фінансового лізингу, а після завершення цього періоду та до завершення строку дії договору фінансового лізингу - до рівня 5 відсотків річних.

Суб'єкт підприємництва повинен відповідати таким критеріям:

1) суб'єкт підприємництва не може бути особою, учасником (акціонером, членом) або кінцевим бенефіціаром якої є громадяни держави, визнаної Україною державою-агресором або державою-окупантом, та/або особою, яка належить або належала до терористичних організацій, юридичною особою, в якій особа, яка належить або належала до терористичної організації, виступає учасником (акціонером, членом) або кінцевим бенефіціаром;

2) суб'єкт підприємництва зареєстрований на території України (крім тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях, Автономній Республіці Крим і м. Севастополі);

3) для новоствореного бізнесу (стартап) суб'єкт підприємництва повинен мати бізнес-план щодо реалізації інвестиційного проекту, на впровадження якого суб'єкт підприємництва укладає договір фінансового лізингу з уповноваженим банком або уповноваженим лізингодавцем;

4) суб'єкт підприємництва разом з учасниками групи пов'язаних з ним контрагентів за останні три календарних роки не отримував державної допомоги, що перевищує суму, еквівалентну 200 тис. євро, визначену за офіційним валютним курсом, установленим Національним банком, що діяв на останній день фінансового року;

5) суб'єкт підприємництва разом з учасниками групи пов'язаних з ним контрагентів за період дії обмежувальних заходів та протягом шести місяців після їх відміни не отримував державної допомоги, що перевищує суму, еквівалентну 400 тис. євро, визначену за офіційним валютним курсом, установленим Національним банком, що діяв на останній день фінансового року;

6) суб'єкт підприємництва не підпадає під обмеження щодо надання державної підтримки, визначені статтею 13 Закону України "Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні".

У період дії воєнного стану обмеження суми державної підтримки, визначені підпунктами 4 і 5 цього пункту, не застосовуються.

Для реалізації мети надання державної підтримки, визначеної підпунктом 3 пункту 4 цього Порядку, суб'єкт підприємництва також повинен бути сільськогосподарським товаровиробником у значенні, наведеному в Законі України "Про державну підтримку сільського господарства України".

Не можуть отримати державну підтримку, відповідно до ст. 13 Закону «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні»:

- кредитні організації, страхові організації, інвестиційні фонди, недержавні пенсійні фонди, професійні учасники ринку цінних паперів, ломбарди;
- нерезиденти України, за винятком випадків, передбачених міжнародними договорами України;
- здійснюють виробництво та/або реалізацію зброї, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, обмін валют;
- здійснюють надання в оренду нерухомого майна, що є одним з основних видів діяльності;
- визнані банкрутами або стосовно яких порушено справу про банкрутство;
- перебувають у стадії припинення юридичної особи або припинення підприємницької діяльності фізичної особи - підприємця;
- подали завідомо недостовірні відомості та документи під час звернення за наданням державної підтримки;
- мають заборгованість перед бюджетом, Пенсійним фондом України, фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування;
- отримали державну підтримку з порушенням умов її надання або умов щодо цільового використання бюджетних коштів, що доведено в установленому порядку.

Таким чином, розширено можливості фінансової державної підтримки суб'єктам господарювання, а саме:

1. Відповідно до Порядку надання фінансової державної підтримки суб'єктам підприємництва в частині:

- можливості участі у державній програмі «Доступні кредити «5-7-9%» суб'єктів господарювання державного сектора економіки;
- застосування показника чистого доходу від реалізації замість показника розміру торгівельних площ для великих підприємств роздрібної торгівлі, яким передбачена можливість отримання кредитів у розмірі до 1 млрд гривень;
- застосування для цілей зазначеного Порядку терміну торговельна компанія з метою зниження складності тексту.

2. Відповідно до Порядку надання фінансової державної підтримки суб'єктам підприємництва за договорами фінансового лізингу в частині:

- поширення вказаного порядку на суб'єктів великого підприємництва;
- впровадження нових цілей державної підтримки, а саме: фінансування суб'єктів підприємництва – с/г товаровиробників для провадження с/г діяльності на період воєнного стану, фінансування суб'єктів підприємництва для забезпечення пасажирського та вантажного перевезення на період дії воєнного стану в Україні, компенсація винагороди за яким передбачається до рівня 0 % річних протягом воєнного стану та протягом одного місяця після його припинення чи скасування, але не більше 1 року з дати договору фінансового лізингу, а після завершення цього періоду та до завершення строку договору фінансового лізингу – до рівня 5 % річних.

4.2. Вплив оновлення основних засобів на формування прибутку підприємства

Аналіз використання основних засобів на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат», проведений у другому розділі кваліфікаційної роботи, показав, що підприємство забезпечене основними засобами на достатньому рівні,

значна їх частина була оновлена у 2020 році і є придатною для експлуатації, при цьому комбінатом планується надалі проводити оновлення основних засобів.

Оновлення потягне за собою підвищення ефективності використання основних засобів та отримання кращих фінансових результатів діяльності, тому повинні бути розроблені конкретні заходи, впровадження яких варто обґрунтувати економічно та розрахувати їх вплив на показники ефективності використання основних засобів.

Серед сукупності можливих технічних, організаційних та економічних заходів щодо кращого використання основних засобів на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» нами було обрано такий, що направлений на покращення ефективності їх екстенсивного використання, що підвищить частку прогресивного обладнання у структурі основних засобів.

У зв'язку з сформованою тенденцією розвитку підприємства, що зазначена в звіті керівництва у пункті «1.Вірогідні перспективи подальшого розвитку емітента», ми пропонуємо продовжити модернізацію та оновлення виробничих потужностей, шляхом оновлення олійно-пресової ділянки, що забезпечить зростання потужності виробництва за насінням соняшнику, зменшить собівартість переробки та позитивно відобразиться на фінансових показниках роботи підприємства.

Вивчення ринку олійно-пресового обладнання дає змогу запропонувати жиркомбінату придбати олійні шнекові преси ПОШ-1000 на зміну працюючим ПОШ-500 у ТОВ «КБ «Дорошенко» за 397000 грн. (рис.4.1). Олійні преси ПОШ призначені для отримання олії з насіння олійних культур (прес для соняшника, прес для сої, прес для рапсу та ін.) в промислових масштабах, шляхом безперервного, шнекового віджимання.

Фінансування проекту планується за рахунок збільшення розміру статутного капіталу підприємства, рішення про яке було прийняте на річних зборах акціонерів 24 березня 2021 року. Кошти будуть залучені, а статутний капітал розширений за рахунок залучених від розміщення акцій додаткової

емісії (збільшення розміру статутного капіталу Товариства до 9 млн. грн. (до цього статутний капітал становив 2 149 580, 00 грн.), шляхом розміщення додаткових простих іменних акцій існуючою номінальною вартістю однієї акції 0,25 грн. без здійснення публічної пропозиції за рахунок додаткових внесків акціонерів.

Рис.4.1. Прес шнековий олійний модель ПОШ-1000

Порівняльну характеристику моделей ПОШ-500 (наявну на підприємстві) та ПОШ-1000 (нового обладнання) відобразимо в табл. 4.1.

Таблиця 4.1

Порівняльна характеристика моделей олійних шнекових пресів

Показник	ПОШ-500	ПОШ-1000
1	2	3
Продуктивність по насінню, т/добу	10	20
Строк корисного використання, років	5	5
Залишкова олійність, %	7-8	7-9
Номінальна потужність, кВт	11,55	23,1
Напруга, В	380	380
Редуктор	Ц2У-315Н	Ц2У-400
Габарит, м	3,4/1,15/1,26	3,8/1,3/1,5
Орієнтовна маса, кг	2500	3500

Джерело: складено автором на основі даних мережі інтернет.

Пресова ділянка комбінату включає в себе 7 пресів ПОШ-500, потужністю переробки 10 т соняшникового насіння на добу, ми пропонуємо замінити їх на модель ПОШ - 1000 з потужністю переробки в 20 т насіння на добу у кількості 4 штук. Таким чином ми наростимо обсяги виробництва соняшникової олії за одиницю часу та знизимо собівартість її виготовлення.

Заміна пресу обумовлена не тільки зростанням потужності, а й тим, що під час проектування конструкції олійних пресів типу ПОШ-1000 були враховані основні недоліки та переваги інших олійних пресів та використані більш надійні та якісні матеріали, що дало змогу отримати один з кращих промислових пресів для олії на ринку та збільшити їх термін служби до капітального ремонту.

Принцип роботи олійного шнекового пресу безперервної дії такий: вхідний матеріал (мезга соняшнику або інших олійних культур), що відповідає якості та попередньо очищена від феромагнітних речовин та сторонніх домішок, подається в живильник преса, який направляє сировину в пресувальну камеру, в камері відбувається безперервне, шнекове стискання, що забезпечує розділення рідини від макухи. Тиск утворюється за рахунок проходження сировини в середині камери та забезпечується спеціальною конструкцією шнекового валу та зерної камери (призначена для стиснення, транспортування, перемішування мезги і створення ефективних умов для виділення з неї олії).

Проведемо розрахунок початкових інвестицій для придбання нового обладнання, враховуючи витрати на його транспортування у розмірі – 4%, заготівельно–складські – 1%, витрати на монтаж – 8 % від вартості одиниці новго обладнання.

Обладнання, що раніше працювало на лінії пресу, буде демонтовано, витрати на демонтаж становитимуть 2% від початкової вартості кожної одиниці обладнання. Демонтоване обладнання можна реалізувати як металобрухт, відповідно до ринкової ціни, планується реалізувати 1т за 7900

грн./т, при цьому підприємство поверне собі частину коштів, яка знизить величину початкових інвестицій на придбання нової олійно-пресової лінії.

У табл. 4.2 відобразимо розрахунок величини початкових інвестицій на придбання обладнання.

Таблиця 4.2

Розрахунок величини початкових інвестицій на придбання нового обладнання для ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат»

Показник	Значення
1	2
Кількість одиниць старого обладнання, шт.	7
Орієнтовна маса одиниці старого обладнання, т	2,5
Вартість 1 т брухту, грн.	7900
Сума отримана від реалізації старого обладнання, грн.	138250
Податок на прибуток, грн.	24885
Сума коштів за реалізацію старого обладнання з вирахуванням податку на прибуток, грн.	113365
Первісна вартість одиниці старого обладнання, грн.	279000
Демонтаж одиниці старого обладнання від її ПВ, %	2
Демонтаж одиниці старого обладнання, грн.	5580
Витрати на демонтаж за 7 одиниць обладнання, грн.	39060
Вартість одиниці нового обладнання без ПДВ, грн.	397000
Кількість одиниць нового обладнання, шт.	4
Монтаж одиниці нового обладнання від її ціни, %	8
Витрати на монтаж одиниці нового обладнання, грн.	31760
Витрати на транспортування одиниці нового обладнання від її ціни, %	4
Витрати на транспортування одиниці нового обладнання, грн.	15880
Заготівельно-складські витрати на одиницю нового обладнання, %	1
Заготівельно-складські витрати на одиницю нового обладнання, грн.	3970
Первісна вартість одиниці нового обладнання, грн.	448610
Первісна вартість 4 одиниць нового обладнання, грн.	1794440
Початкові інвестиції загальні, грн.	1720135

Джерело: розраховано автором

Отже, загальні початкові інвестиції на придбання 4-ох одиниць шнекових пресів моделі ПОШ-1000 становитимуть 1720,14 тис.грн. Обрахуємо планові витрати, які нестиме підприємство кожного року після купівлі нових пресів: амортизація та витрати на обслуговування. Для порівняння покажемо зміну даних показників відносно 2020 року (табл.4.3).

Компанія користується прямолінійним методом нарахування амортизації, при цьому строк корисного використання групи машини та обладнання, згідно ПКУ, становить 5 років. Витрати на щорічне обслуговування нових моделей пресів становлять 1,5% від первісної вартості однієї одиниці обладнання, коли річні витрати на обслуговування пресів старої моделі становили 4% від первісної вартості одиниці.

Таблиця 4.3

**Динаміка зміни витрат на амортизацію та щорічне обслуговування
олійно-пресової лінії на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат»**

Витрати	Нове обладнання	Старе обладнання	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення, %
Вартість олійно-пресової лінії , грн.	1794440	1953000	158560	8,8
Термін коисного використання обладнання, роки	5	5	0	0
Амортизація річна, грн.	358888	390600	31712	8,8
Річні витрати на обслуговування одиниці обладнання від її первісної вартості, %	1,5	4	2,5	166,7
Річні витрати на обслуговування одиниці обладнання, грн.	6729,15	11160	4430,85	65,8
Річні витрати на обслуговування олійно-пресової лінії, грн.	26916,6	78120	51203,4	190,2
Річні витрати на амортизацію та обслуговування олійно-пресової лінії, грн.	385804,6	468720	82915,4	21,5

Джерело: розраховано автором.

Отже, на амортизацію та обслуговування нової пресової лінії у проектному періоді комбінат витратитиме щорічно 385,80 тис.грн., що на 21,5% менше за величину таких витрат у 2021 році (468,72 тис.грн.).

Використання нового обладнання, за незмінних умов щодо урожайності та цін на сировину, дозволить збільшити кількість виробленої продукції за одиницю часу та знизити собівартість виробництва нерафінованої соняшникової олії. У 2021 році підприємство виготовило 919,65 тонн нерафінованої соняшникової олії, тому з урахуванням збільшення потужності виробництва у проектному році на 60% очікуваний обсяг виготовлення становить 1471,44 тонни олії. Враховуючи орієнтацію підприємства на зовнішній ринок, ми пропонуємо реалізовувати виготовлену олію закордон, тим паче у 2021 році олія соняшникова нерафінована була реалізована на закордон часткою у 94,60%, від усієї виготовленої олії. Отже, ми можемо розраховувати на укладення контрактів на оптові поставки олії у Польщу, Білорусь та Китай.

Проведемо обрахунок собівартості виготовлення 1 тонни нерафінованої соняшникової олій у проектному році з використанням оновленої олійно-пресової лінії на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат». Після розрахунків порівняємо повну собівартість виготовлення у плановому році з витратами, понесеними комбінатом у 2021 році.

Таблиця 4.4

Порівняння калькуляції собівартості нерафінованої соняшникової олії на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» у 2021 та прогнозованому роках

Статті витрат	2021 рік	Проектний рік
1	2	3
Сировина і матеріали, грн	21902	21902
Допоміжні і таропакувальні матеріали, грн	1533,14	1533,1
Паливо і енергія, вода, стоки, грн.	594,5	594,5
ФОПП з нарахуваннями, грн	879,8	879,8
Витрати на амортизацію та обслуговування обладнання, грн	419,5	318,5
Зворотні відходи (лузга), грн	461,34	461,34
Виробнича собівартість продукції, грн	24867,6	24766,7
Вихід продукції		
Макуха 37% від обсягу використаної сировини, т	0,8621	0,8621

Виробнича собівартість макухи, грн/т	9201,0	9163,7
Олія 43% від обсягу використаної сировини, т	1,00	1,00

Продовження табл. 4.4

1	2	3
Виробнича собівартість олії, грн/т	10693,1	10649,7
Адміністративні витрати, грн/т	11137,9	6961,2
Витрати на збут, грн/т	11570,7	7231,7
Операційні витрати, грн/т	12248,1	7655,1
Фінансові витрати, грн/т	3039,2	1899,5
Повна собівартість грн/т олії	48689,1	34397,1

Джерело: розраховано автором.

Варто зазначити, що ринкова ціна на сировину для виробництва соняшникової олії нестабільна. Протягом 2021 році вона коливалася в межах 9400-11200 грн. за тонну соняшниквого насіння. Для обрахунків було взято мінімальну ціну закупівлі у розмірі 9400 грн./т через те, що основна доля сировини підприємством була закуплена саме за такою ціною.

Технологія виробництва олії з насіння олійних культур передбачає наявність зворотніх відходів, таких як лузга, які можна реалізовувати або використовувати у вигляді гранульованого палива на підприємстві. При формуванні виробничої собівартості продукції ця стаття віднімається, адже жиркомбінат реалізує лушпиння гранульоване стороннім організаціям.

Також, при переробці соняшниквого насіння компанія отримує попутні продукти: макуху. Відсотковий розподіл між олією та макухою залежить від вологості, засміченості та олійності насіння, в середньому можна отримати з усього об'єму переробленого насіння 37% макухи та 43% олії. Саме тому, для виготовлення 1 т олії підприємство має потребу у 2,33 тоннах соняшниквого насіння. Зазначимо, що компанія продає макуху за ринковою ціною 8900 грн./т, дохід від реалізації та собівартість якої будуть враховані при формуванні прибутку далі.

Отже, результаті впровадження нового пресового устаткування, повна собівартість виготовлення нерафінованої соняшникової олії на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» у плановому році становитиме 34397,1 грн./т або

34,40 грн./кг., що на 29,35% менше за витрати на виготовлення у 2021 році з врахуванням зростання обсягів виробництва на 60%. При цьому амортизаційні витрати в розрахунку на 1 т виготовленої олії знизяться на 24,07%, а такі статті, як паливо та енергія, оплата праці не будуть змінені (вартість спожитої електроенергії не зміниться навіть у результаті вищої потужності нових моделей пресів через зменшення кількості одиниць в лінії). При умові незмінних адміністративних, фінансових, збутових та операційних витрат, їх сума в розрахунку на 1 тонну олії знизиться у результаті зростання обсягів виробництва.

Важаємо доцільним обрахувати відпускну ціну заводу на соняшникову олії, пропонуємо закласти норму прибутку у розмірі 15% та провести обрахунки (табл.4.5).

Таблиця 4.5

**Формування відпускної ціни на нерафіновану соняшникову олію на
ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» у плановому році**

Показник	Значення
1	2
Повна собівартість, грн/т	34397,1
Нормований прибуток, %	15
Очікуваний прибуток, грн/т	5159,6
Оптова ціна виробництва без ПДВ, грн/т	39556,7
ПДВ, грн	7911,3
Відпускна ціна заводу, грн/т	47468,1

Джерело: розраховано автором.

Отже, враховуючи динаміку цін на ринку соняшnikової олії, що викликана зниженням урожайності соняшнику та зменшенням площ під посіви, нами була встановлено розмір відпускної ціни за 1 т нерафінованої соняшnikової олії на рівні 47,47 тис.грн.

Далі доцільно розрахувати фінансові показники після впровадження запропонованого заходу на жиркомбінаті на плановий період у табл. 4.6.

Таблиця 4.6

**Фінансові результати від впровадження запропонованого заходу на
ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» в плановому періоді**

Показник	Значення
1	2
Валовий дохід від реалізації макухи, грн.	11289903
Валовий дохід від реалізації соняшникової олії, грн.	69846404,5
Валовий дохід від реалізації продукції, грн.	81136307,5
ПДВ, %	20
ПДВ, грн.	16227261,5
Чистий дохід від реалізації продукції, грн.	64909046
Повні витрати на виробництво та реалізацію продукції, грн.	62237701,7
Прибуток до оподаткування, грн.	2671344,36
Податок на прибуток, %	18
Податок на прибуток, грн.	480841,984
Чистий прибуток (збиток), грн.	2190502,37

Джерело: розраховано автором.

Наведені розрахунки показують, що сумарний валовий дохід від реалізації соняшникової олії та макухи у плановому періоді в результаті оновлення олійно-пресової лінії становитиме 81136, 31 тис.грн. Після вирахування податку на додану вартість у розмірі 20% планується отримання жиркомбінатом 64909,05 тис.грн. чистого доходу від реалізації, отже, чистий прибуток становитиме 2190,50 тис.грн.

Варто оцінити вплив від пропонованого проекту за допомогою показників ефективності інвестиційного проекту. По-перше, ми обрахували величину грошових потоків від інвестицій за формулою 3.1.

$$ГП = \Delta\Pi \times (1-n) + A, \quad (4.1)$$

де $\Delta\Pi$ – додатковий прибуток, грн.; n – податок на прибуток ($n = 0,18$);
 A – амортизація, грн.

По-друге, методом дисконтування визначено теперішню вартість грошових потоків від запропонованого заходу за формулою 4.2.

$$TB = \sum_{t=0}^n \frac{ГП_t}{(1+r)^t}, \quad (4.2)$$

де, t – роки реалізації проекту ($t = 5$); ГП – грошовий потік; r – ставка дисконту.

Враховуючи, що пропонується проект рекомендується нами до впровадження на основі дослідження діяльності підприємства з 2019 по 2021 роки, будемо використовувати для розрахунків ставку дисконту згідно даних НБУ на 16.04.2022 року, яка дорівнює 7,5%. Розрахунки чистої теперішньої вартості наведемо в табл. 4.7.

Таблиця 4.7

Розрахунок теперішньої вартості грошових потоків

$1+r$	1,075	$(1+r)^t$	ЧГП (по роках)
t , роки	1	1,075	771400,3455
	2	1,156	717581,7168
	3	1,242	667517,8761
	4	1,335	620946,8614
	5	1,436	577624,9874
ТВ грошових потоків			3355071,79

Джерело: розраховано автором.

Чисту теперішню вартість було обраховано як різницю теперішньої вартості грошових потоків та інвестиційних витрат проекту.

$$ЧТВ = 3355071,79 - 1720135 = 1634936,79 \text{ грн.}$$

Для визначення ефективності проекту також важливо розрахувати період окупності та індекс прибутковості. Період окупності — це термін, розрахований з дня початку реалізації проекту і здійснення перших інвестиційних витрат до моменту, коли різниця між накопиченою сумою чистого прибутку і обсягом здійснених інвестиційних витрат матиме позитивне значення, тобто буде досягнута точка беззбитковості.

Розрахунок цього показника здійснили за формулою 4.3.

$$ПО = \frac{ІВ}{ГП_{\text{диск.}}}, \quad (4.3)$$

де ІВ – сума інвестиційних витрат по проекту, грн.; ГП диск. – дисконтована ні грошові потоки по роках, грн.

Індекс прибутковості інвестиційного проекту — це відношення теперішньої вартості грошових надходжень від проекту після оподаткування до теперішньої вартості інвестицій. Він обрахований за формулою 4.4.

$$ІІІ = \frac{ТВ \text{ грош. пот.}}{ІВ}, \quad (4.4)$$

Розраховані показники внесемо до табл. 4.8.

Таблиця 4.8

Основні показники оцінки ефективності запропонованого проекту

Показник	Значення
1	2
Теперішня вартість грошових потоків, грн.	3355071,79
Чиста теперішня вартість, грн.	1634936,79
Дисконтовані грошові потоки, грн.	671014,36
Індекс прибутковості	1,95
Період окупності, років	2,56

Джерело: розраховано автором.

Отже, оновлення олійно-пресової лінії для виробництва нерафінованої соняшникової олії є економічно доцільним, про що свідчать розраховані показники оцінки ефективності даного проекту для ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат». Термін окупності інвестиційного проекту становить 2,56 років, тому вкладені кошти в реалізацію проекту компанія поверне через вказаний період, а індекс прибутковості >0, тому цей проект може бути рекомендований до впровадження.

4.3. Оптимізація структури основного капіталу підприємства

Проаналізуємо зміну основних фінансових показників діяльності ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» внаслідок впровадження нової олійно-пресової лінії для виробництва нерафінованої соняшникової олії за допомогою табл.4.9.

Таблиця 4.9

Динаміка основних фінансових показників діяльності ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» після впровадження нової олійно-пресової лінії

Показник	2021 рік	Проектний рік	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення, %
1	2	3	4	5
Обсяг виробництва, т	920	1471	551,79	60,00
Чистий дохід від реалізації продукції, грн.	287682000	301097625	13415624,96	4,66
Собівартість реалізованої продукції, грн.	324447000	330236059	5789059,18	1,78
Витрати на 1 грн реалізованої продукції, грн.	1,13	1,10	-0,03	-2,75
Середньооблікова чисельність працівників, ос.	222	222	-	-
Продуктивність праці, грн./ос.	1295865	1356296	60430,74	4,66
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток), грн.	-36765000	-29619276	7145723,79	-19,44

Джерело: розраховано автором.

Аналіз динаміки основних фінансових показників після впровадження пропонованого проекту щодо оновлення основних засобів свідчить про те, що при підвищенні обсягів виробництва на 60% комбінат отримає чистий дохід від реалізації продукції у розмірі 301097 тис.грн., тобто вищий на 4,66% у порівнянні з 2021 роком, при цьому повна собівартість виготовлення продукції зросте на 1,78% або на 5789,06 тис.грн., а сума чистого збитку від діяльності компанії знизиться на 19,44%.

При незмінній чисельності працівників компанії зросте на 4,66% продуктивність праці, тобто за одиницю часу трудовий персонал виготовлятиме вищу кількість продукції відносно показника 2021 року, отже, рівень ефективності використання трудової праці стане вищим.

Дослідимо вплив описаного заходу на показники руху та ефективності використання основних засобів для ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» у табл. 4.10.

Таблиця 4.10

**Динаміка показників руху та ефективності використання основних засобів
ПРАТ «Ніжинський жиркомбінат» після впровадження нової олійно-
пресової лінії**

Показник	2021 рік	Проектний рік	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення, %
1	2	3	4	5
Середньорічна вартість основних засобів, грн.	176017500	173635920	-2381580	-1,35
Первісна вартість основних засобів, тис. грн.	236654000	238448440	1794440,000	0,76
Знос основних засобів, тис.грн.	63720000	63329400	-390600,000	-0,61
Залишкова вартість основних засобів, тис. грн.	172934000	174337840	1403840,000	0,81
Озброєність основних засобів, грн./ос.	792872	782144	-10727,84	-1,35
Віддача основних засобів, грн./грн.	1,6	1,7	0,10	6,10
Місткість основних засобів, грн./грн.	0,61	0,58	-0,04	-5,75
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,269	0,266	-0,003	-1,27
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,731	0,734	0,003	0,47
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,0327	0,010	-0,022	-68,52
Коефіцієнт вибуття основних засобів	0,004	0,002	-0,002	-43,53
Коефіцієнт приросту	0,02	0,008	-0,012	-59,74
Рентабельність основних засобів, %	-20,89	-17,06	3,83	-
Чиста рентабельність продажу, %	-12,78	-9,84	2,94	-

Джерело: розраховано автором.

Аналізуючи отримані дані, можемо зробити висновок про позитивні тенденції щодо зміни рівня віддачі основних засобів на 6,10%, тобто з 1 грн. вкладеної в основні засоби кількість виробленої продукції зростатиме. Місткість основних засобів знизиться на 5,75% у плановому періоді, отже, підприємство потребуватиме меншу вартість основних засобів на 0,04 коп. на виготовлення 1 гривні продукції. У періоді дещо знизиться вартість основних засобів, що припадає на 1 особу персоналу компанії, про що свідчить зниження

показника озброєності на 1,35%, та така ситуація наявна через зменшення середньорічної вартості основних засобів.

Щодо показників руху – коефіцієнт зносу знизиться на 1,27% через введення в експлуатацію нового обладнання та одночасне виведення старого устаткування, отже, це є позитивною тенденцією для жиркомбінату, при цьому коефіцієнт придатності має зростаючу тенденцію, тобто технічний стан основних засобів покращиться. Коефіцієнт оновлення, що характеризує частку введених основних засобів у загальній їх вартості, знизиться у плановому році на 68%, але це не вважається негативною динамікою, а лише свідчить про те, що у минулому році було введено в експлуатацію основних засобів на вищу вартість, адже було модернізовано і внесено на баланс вартість цеху екстракції.

Також нами були обраховані показники рентабельності основних засобів та чистої рентабельності продажів. Значення обох є від'ємними, як і в 2021 році, так і в прогнозованому періоді через відсутність чистого прибутку від реалізації, але прослідковується позитивна динаміка їх зміни, отож, сума збитку з гривні продажів знижується.

Висновки до розділу 4

У ході виконання третього розділу кваліфікаційної роботи нами були розглянуті наукові підходи щодо оновлення основних засобів на підприємствах харчової галузі, осучаснено та наведено організаційну схему їх оновлення. Було зазначено, що заходи для оновлення засобів виробництва фінансуються за рахунок амортизації, а до інших джерел відтворення основних засобів належать кредити, інвестиції та кошти бюджетів. Визначено, що форми відтворення основних засобів класифікуються за розміром фінансування та ефективністю його проведення: звужене відтворення означає зменшення первісної вартості основних засобів; просте відтворення – збереження первісної вартості основних засобів; розширене відтворення – зростання

первісної вартості основних засобів та їх загальної кількості, що призведе до зростання продуктивності обладнання.

Для ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат», на основі проведеного аналізу ефективності використання основних засобів, було запропоновано оновлення олійно-пресової лінії, що надасть змогу знизити собівартість виготовлення нерафінованої соняшникової олії з одночасним нарощенням потужностей виробництва на 60% відносно 2021 року. Джерелом фінансування придбання пресових установок буде здійснено за рахунок збільшення розміру статутного капіталу підприємства, рішення про яке було прийняте на річних зборах акціонерів 24 березня 2021 року.

Економічне обґрунтування запропонованого заходу довело його доцільність, адже компанія при незмінних умовах (врожайність, ціни на сировину та ін.) зможе виготовляти 1471,44 т олії соняшникової за рік проти обсягу в 919,65 т у 2021 році, при цьому собівартість однієї тонни олії знизиться на 29,35%. Планується, що реалізація проекту принесе жиркомбінату загальний дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на рівні 301097,63 тис.грн., що на 4,66% вище від значення 2021 року. При цьому, враховуючи збільшення обсягів виробництва, собівартість зросте на 1,78%, що в результаті дасть змогу комбінату знизити суму чистого збитку від діяльності на 7145,72 тис.грн., тобто на 19,44%. Показники ефективності проекту показали хороші результати, адже термін окупності інвестицій у запропонований проект оновлення становитиме 2,6 років, а індекс прибутковості 1,95.

Що до показників ефективності використання основних засобів комбінатом після впровадження описаного заходу, то з 1 грн. вкладеної в основні засоби кількість виробленої продукції зросте на 6,1%, компанія потребуватиме меншу вартість основних засобів на 5,75% для виготовлення продукції на 1 гривню. Первісна вартість основних засобів на початок року зросте на 0,76%, але середньорічна їх вартість знизиться на 1,35%, що приведе

до зниження показника озброєності праці при незмінній кількості трудового персоналу.

Коефіцієнт зносу на підприємстві зменшиться на 1,27% через введення в експлуатацію нового обладнання та одночасне виведення старого устаткування, при цьому коефіцієнт придатності матиме тенденцію до підвищення, тобто технічний стан основних засобів покращиться. Коефіцієнт оновлення знизиться у плановому році на 68%, але це не вважається негативною тенденцією, а свідчить про те, що у 2021 році було поставлено на баланс основних засобів на вищу вартість, адже було модернізовано цех екстракції, відділення грануляції лушпиння і придбано паровий дистилятор.

Після чого ми розраховали показник рентабельності використання основних засобів та чистої рентабельності продажів. Значення обох є від'ємними, як і в 2021 році, так і в прогнозованому періоді через відсутність чистого прибутку від реалізації, але прослідковується позитивна динаміка їх зміни, отож, сума збитку з гривні продажів знижуватиметься у перспективі.

ВИСНОВКИ

За результатами проведених досліджень та вивченої наукової літератури можна зробити наступні висновки:

1. Основний капітал — перенесення грошових активів підприємства в засоби праці, які прямо чи опосередковано багаторазово приймають участь у виготовленні продукції або наданні послуг організаціями і поступово, мірою зношення, переносять свою вартість на виготовлену продукцію (надані послуги), а період їхнього використання складає більше одного року чи одного операційного циклу. Необхідною умовою раціональної організації обліку основних засобів є їх класифікація. Її орієнтація на загальних для усіх галузей національної економіки ознаках – визначенні різних груп основних засобів та їх об'єднання по спільних функціях у виробничому процесі має домінуюче значення для організації бухгалтерського обліку.

Було розглянуто кілька варіантів класифікації: з боку бухгалтерського обліку; податкової системи; групування за належністю, призначенням та ін. критеріями. Це привело до висновку, що Україні існує кілька чинних класифікацій основних засобів, що, є, з одного боку, позитивним моментом, адже дозволяє розподілити основні засоби на різні складові та елементи, що уможлиблює встановлення їх сутності, проте, з іншого боку, – різні класифікаційні ознаки тягнуть за собою деякі розбіжності у податковій та бухгалтерській звітності, що заважає впровадженню інтегрованої системи бухгалтерського обліку в Україні.

Виявлено, що на ефективність використання основних засобів підприємствами може впливати низка факторів, які розподіляють на екзогенні, тобто ті, на які компанія впливати та передбачити їх зміни не може, та ендогенні, які вважають факторами внутрішнього середовища, ступінь впливу яких може регулювати управлінський персонал компанії. З метою усунення дії негативно впливаючих чинників варто оцінити ефективність використання засобів виробництва, тоді на основі обрахунків сукупності показників варто розробляти

економічно обґрунтовані шляхи її підвищення та приймати рішення щодо доцільності їх оновлення.

2. Розгляд сучасного стану ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» показав, що основна продукція, яку виробляє підприємство, є нерафінована соняшникова, лляна та ріпакова олії, шрот і лушпиння соняшникове гранульоване з наданням послуг переробки давальницької сировини. Постачальниками олійної сировини є ТОВ «Агрофірма «Прилуцька», ТОВ «Транс Торг Ічня», ТОВ «Інвестиційна Компанія «Енергоперспектива», ФГ «Воєнвід», СФГ «Лан», ПП «Агрофірма Кладьківка», ТОВ «Агродмитрівське». Основні замовники послуг з переробки давальницької сировини: фермерське господарство «Форвард 2», ТОВ «Кеафілд», фермерське господарство «Донбас Агро». Відповідно до статистичних даних, ціни на сировину постійно зростають, що пов'язане з низькою врожайністю насіння олійних культур.

3. Аналіз виробничо-господарської діяльності довів задовільний майновий стан підприємства, що за звітний рік, відповідно до фінансової звітності, має на 29,91% більше активів, вартість яких рівна 294105 тис.грн. Доля основних засобів у вартості майна комбінату у 2021 році становила 58,8% із зазначеним ступенем зносу в 26,93%, що є позитивним на фоні показника в 40,51% у 2019 році. Отож, оновлення та модернізація обладнання на підприємстві пройшли успішно, бо коефіцієнт оновлення становив 0,52 у 2020 році, що 108,61% більше за показник 2019 року.

4. Аналіз оборотних активів засвідчив тимчасове призупинення виробництва, адже відбулося зниження їх частки 2021 року у вартості усіх активів до 20,35%, коли у 2020 році їх частка становила 48,02%. Запаси у структурі оборотних активів мали переважну долю 27,05% в 2019 році та 39,95 у 2021 році, а в 2020 році через скорочення вартості запасів найвагомішу долю у вартості мала дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги 28,71% навіть при зниженні її вартості. Ефективність використання оборотних активів є низькою, мала зростаючу тенденцію тривалість обороту запасів, час обороту дебіторської заборгованості, а термін погашення кредиторської заборгованості зріс удвічі в

2021 році через зростання частки запозичених коштів для проведення модернізації.

5. Трудові ресурси підприємства також були досліджені та показали спадну динаміку в чисельності у 2021 році до кількості 222 особи, тобто на 6,72% нижче, ніж у 2020 році. Це пов'язано з автоматизацією виробничих процесів, що призвели до звільнення працівників. Розмір фонду оплати праці зріс на 53,93% у 2020 році та на 12,22% у 2021 році, що можемо пов'язати з підвищенням на законодавчому рівні мінімальної заробітної плати.

6. Фінансовий стан ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» був досліджений, після чого встановлена висока залежність від зовнішніх джерел фінансування, адже всі показники ліквідності свідчать про нездатність покрити свої поточні зобов'язання за рахунок власних оборотних активів у 2020 і 2021 роках. Розрахунки показників, пов'язані з фінансовою стійкістю, показали нестійкий стан підприємства через те, що нормативних значень не було досягнуто жодним показником із сукупності розрахованих, а сума власного оборотного капіталу від'ємна. Така ситуація скоро може призвести до банкрутства підприємства. Але, якщо акціонери комбінату проведуть розміщення акцій додаткової емісії для збільшення розміру статутного капіталу Товариства до 9 000 000,00 грн, на загальну номінальну суму 6 850 420,00 гривень, як зазначено у примітках до річної фінансової звітності, то комбінат має шанси розрахуватися з боргами та надалі налагоджувати роботу.

7. Показники рентабельності свідчать про неефективність роботи ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат», адже всі вони розраховані на основі показника чистого прибутку, якого бізнес не отримав у 2020 та 2021 роках. Хоча у 2020 році показники рентабельності підвищувались, але додатного значення не мав жоден з обчислених, тому з виходом заводу на додатне значення фінансового результату можна буде провести достовірну оцінку рентабельності. А досягнути прибутку можна зниженням собівартості продукції, шляхом використання нового обладнання та технологій у виробництві.

8. Для підвищення ефективності використання основних засобів з метою продовження сформованої тенденції щодо їх оновлення на ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» у третьому розділі ми пропонуємо їх модернізувати олійно-пресову лінію, що дозволить наростити обсяги виробництва, знизити витрати на амортизацію та собівартість виготовлення 1 тонни нерафінованої соняшникової олії. Проект буде профінансований за рахунок збільшення розміру статутного капіталу підприємства, рішення про яке було прийняте на річних зборах акціонерів 24 березня 2021 року.

9. Економічне обґрунтування запропонованого заходу довело доцільність його реалізації, адже компанія при незмінних умовах (врожайність, ціни на сировину та ін.) зможе виготовляти 1471,44 т олії соняшникової за рік проти обсягу в 919,65 т у 2021 році, при цьому собівартість однієї тонни олії знизиться на 29,35%. Планується, що реалізація проекту принесе жиркомбінату загальний дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на рівні 301097,63 тис.грн., що на 4,66% вище від значення 2021 року. При цьому, враховуючи збільшення обсягів виробництва, собівартість зросте на 1,78%, що в результаті дасть змогу комбінату знизити суму чистого збитку від діяльності на 7145,72 тис.грн., тобто на 19,44%. Показники ефективності проекту показали хороші результати, адже термін окупності інвестицій у запропонований проект оновлення становитиме 2,6 років, а індекс прибутковості 1,95.

10. Обрахована ефективність від впровадженого заходу щодо показників використання основних засобів комбінатом показала, що з 1 грн. вкладеної в основні засоби кількість виробленої продукції зросте на 6,1%, компанія потребуватиме меншу вартість основних засобів на 5,75% для виготовлення продукції на 1 гривню. Коефіцієнт зносу зменшиться на 1,27% через введення в експлуатацію 4 одиниць нового обладнання та одночасне виведення 7 одиниць старого, при цьому коефіцієнт придатності матиме тенденцію до підвищення, тобто технічний стан основних засобів покращиться. Коефіцієнт оновлення знизиться у плановому році на 68%, але це не вважається негативною тенденцією, а засвідчує, що у 2021 році було поставлено на баланс основних засобів на вищу

вартість, адже було модернізовано цех екстракції, відділення грануляції лушпиння і придбано паровий дистилятор. Зміни показників рентабельності використання основних засобів та чистої рентабельності продажів були обраховані, та значення обох залишилися від'ємними, як і в 2021 році, так і в прогнозованому періоді через відсутність чистого прибутку від реалізації, але прослідковується позитивна динаміка їх зміни, отож, сума збитку з гривні продажів знижуватиметься у майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 09.04.2021).
2. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JF5H901V.html (дата звернення: 07.04.2021).
3. Господарський кодекс України від 16.01.03 №436-IV: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
Режим доступу: <https://business.diaa.gov.ua/handbook/marketing/so-take-pest-analiz>
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: наказ Мінфіну України від 27.04.00 р., № 92, зі змінами та доповненнями.
5. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджене наказом Мінфіну від 02.09.2014 р. № 879 URL: <https://document.vobu.ua/doc/5228>
6. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18 вересня 1991 року N 1561-XII. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/t156000?ed=2014_10_30
7. Алексін Г.О. Управління основним капіталом як оперативна складова фінансової стратегії підприємств. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту*: зб. наук, праць. 2016.
8. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. / За заг. ред. І.В. Сіменко, Т.Д. Косової. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 384 с.
9. Бутинець Т.А. Основні засоби: точка зору економіста. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2012. Вип. 2 (23). С . 22-36.

10. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика : [навч.-практ. посіб.]. Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїна [та ін.]. К. : Центр учбової літератури, 2010. 536 с.
11. Бухгалтерський облік в Україні. Від теорії до практики / За ред. А.М. Коваленко. Дніпропетровськ : Баланс-Клуб, 2011. 1024 с.
12. Білуха, М. Т. Методологія наукових досліджень. К.: АБУ, 2012. 480 с.
13. Блонська В.І. Діагностика управління капіталом підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2015. Вип. 19. С. 252-258.
14. Бобух І.М. Економічна оцінка основного капіталу: міжнародна практиката українські реалії. *Економіка і прогнозування*. 2010. № 1. С. 39-53.
15. Ватченко О.Б. Управління капіталом підприємства. *Економічний простір*. 2016. № 50. С. 193-200.
16. Васильєва Н.А., Матеуш Т.А., Міронов М.Г. Економіка підприємства: конспект лекцій. М.: Юрайт, 2011. 191 с.
17. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: Навч. посіб. / 2-ге видання. К.: Центр учбової літератури, 2010. 488 с.
18. Гнатенко Є.П. Алгоритм аналізу основних виробничих засобів на підприємстві. *Економічний аналіз: зб. наук. пр.* Тернопіль: ВПЦ ТНЕУ«Економічна думка», 2016. Т. 26. № 1. С. 99-105.
19. Горшкова Н.І. Основний капітал як важливіший фактор економічного розвитку. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2013. № 9. С. 47-52.
20. Громова А.Є., Крамаренко К.В., Рудик Т.О. Аналіз фінансового стану підприємства з огляду ефективного використання фінансових ресурсів. *Молодий вчений*. 2016. № 5(32). URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/5/12.pdf> (дата звернення: 22.04.2020).

21. Гречко С.М. Особливості визнання основних засобів в цілях бухгалтерського обліку та оподаткування. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2011. № 3(21). Ч. 2. С. 23–31.
22. Гарна С. О. Аналіз підходів до трактування економічної сутності та класифікації основних засобів. *Наукові праці Південного філіалу Національного університету біоресурсів і природокористування України "Кримський агротехнологічний університет"*. Економічні науки. 2013. Вип. 152. С. 288-292.
23. Готра В. В., Ріпич В.В., Дячок А. В. Удосконалення використання основних засобів з метою підвищення ефективності господарської діяльності. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Сер. : Економічні науки. 2016. Вип. 21(1). С. 81-84.
24. Данилюк М.І. Мирончук О.Р. Теоретичні аспекти політики управління основним капіталом на підприємстві в сучасних умовах. *Молодий вчений*. 2018. № 11(63). С. 1107-1110.
25. Економічний аналіз: навч. посіб. / Н.А. Волкова, Р.М. Волчек, О.М. Гайдаєнко та ін. / за ред. Н. А. Волкової. Одеса: ОНЕУ, 2015. 310 с.
26. Економіка підприємства : підручник / М.Г. Грецин, В.М. Колот, О.Г. Мендрул та ін. / за заг. та наук. ред. Г.О. Швиданенко. Вид. 4-те, [перероб. і доп.]. К. : Вид-во КНЕУ, 2010.
27. Іванченко А. Ефективність використання основних фондів підприємств та визначення резервів їх підвищення. URL: http://feu.kneu.edu.ua/ua/confere_nce/conf_social_dev_ukr_12/section5/ivanchenko.
28. Ізмайлова К.В. Фінансовий аналіз: Навч. посібник. К.: Міжрегіональна Академія Управління Персоналом, 2010. 148 с.
29. Кандиба К. О. Аналіз ефективності використання основних засобів. *Управління розвитком*. 2014. № 3. С. 12-14.
30. Ключник О. С., Кондратюк О.В. Вдосконалення комплексної оцінки фінансового стану підприємства. *Науковий вісник Рівненського*

інституту ВНЗ "Відкритий міжнародний університет розвитку людини "Україна". 2010. № 1. С. 120-127.

31. Кафка С. М. Облік руху основних засобів. *Причорноморські економічні студії*. 2017. Вип. 23. С. 191-200.

32. Коба О. В., Федоравно С.Ю., Чубчик О.О. Відображення операцій з руху основних засобів бюджетних установ у відповідності з планом рахунків бухгалтерського обліку в державному. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Сер. : Економічні науки. 2017. Вип. 23(3). С. 131-134.

33. Ковальчук Н. О., Побіжан Т.А. Аналіз стану основних засобів на підприємствах України. *Молодий вчений*. 2017. № 10. С. 910-914.

34. Коритний В. О. Шляхи вдосконалення документального забезпечення обліку основних засобів в сільськогосподарських підприємствах. *Облік і фінанси*. 2018. № 1. С. 53-58.

35. Костюнік О. В., Наконечна А.А. Економічний зміст та класифікація основних засобів. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Сер. : Економічні науки. 2016. Вип. 21(1). С. 177- 180 .

36. Косова Т.Д., Сухарев П.М., Ващенко Л.О. та ін. Організація і методика економічного аналізу: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 528 с.

37. Кобилецький В. Р., Відносні показники ліквідності і платоспроможності. *Онлайн-журнал «Financial Analysis online»*. URL: <https://www.finalon.com/slovnik-ekonomichnikh-pokaznikiv/345-pokaznik-fondoviddachi> (дата звернення: 09.04.2021).

38. Ковальчук І. В. Економіка підприємства : навч. посібн. К. : Знання, 2010. 679 с.

39. Левченко І. В., Олійник Н. М. Аналіз стану та визначення шляхів підвищення ефективності діяльності переробного підприємства. Сучасна освіта і наука в Україні: традиції та інновації : зб. матеріалів XVI всеукр. наук.-практ. заоч. конф. (м. Одеса, 25-26 квіт. 2013 р.). Одеса, 2013. С. 54-56. 13.

40. Макаренко С. М., Данько В. В., Олійник Н. М. Оцінювання ефективності управління підприємством: на прикладі закладів охорони здоров'я. Причорноморські економічні студії : Науковий журнал. 2019. Вип. 48. Ч. 2. С. 77-81. 14.

41. Макаренко С. М., Олійник Н. М., Шарапа І. В. Економічні проблеми розвитку сільського господарства в сучасних умовах ринку. Соціально-економічні реформи в контексті інтеграційного вибору України : матеріали VIII міжнар. наук.-практ. конф.: в 2 т., м. Київ, 29-30 листоп. 2012 р. Київ – Дніпропетровськ : Біла К.О., 2012. Т. 1. С. 75-78.

42. Лівацька Т.М. Основний капітал та його класифікація. Механізм регулювання економіки. 2007. № 1. С. 245-255.

43. Лігоненко Л.О. Обґрунтування теоретичних засад економічного управління підприємством з позиції теорії фірми. *Бізнес Інформ*. 2013. № 5. С. 227-231.

44. Мельник Л.Г. Економіка підприємства: підручник. Суми: Університетська книга. 2012. 864 с.

45. Майдуда Г. С. Аналіз та оптимізація структури фінансових ресурсів для відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств. *Облік і фінанси*. 2015. № 4. С. 105-111.

46. Мікрюкова Л., Гнатенко Є. Удосконалення методики аналізу ефективності використання основних засобів підприємства. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського*. Серія : Економічні науки. - 2017. - № 1.

47. Мошенський С.З., Олійник О.В. Економічний аналіз: Підручник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів. / За ред. д. е. н., проф., Заслуженого діяча науки і техніки України Ф.Ф. Бутинця. 2-ге вид., доп. і перероб. Житомир: ПП "Рута", 2007. 704 с.

48. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства. Навчальний посібник: К: Вища школа, 2011. 130 с.

49. Міщенко А.П. Стратегічне управління: Навчальний посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2011.
50. Мартинюк О. В., Гречко А. В. Економічне обґрунтування напрямів підвищення ефективності управління процесом формування прибутковості підприємства на прикладі ТОВ «Альфа-Синтез». *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 2. С. 45-50.
51. Неміш Ю.В. Поняття «основні засоби» у сучасних наукових дослідженнях. *Аграрна економіка*. 2012. Т. 5. № 3–4. С. 181–187.
52. Орлова В.К. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2013. 510с.
53. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.2010 р. № 291, зі змінами та доповненнями.
54. Облік основних засобів і нематеріальних активів. URL: <https://subject.com.ua/economic/accounting/28.html> (дата звернення: 07.04.2021).
55. Офіційний сайт ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат». URL: <http://www.ngk.net.ua/> (дата звернення: 22.01.2023).
56. Портна О.В., Єршова Н.М. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. Київ: Патерик, 2015. 312 с.
57. Приварникова І. Ю. Тенденції використання та оновлення основних засобів промислових підприємств. *Вісник Запорізького національного університету*. 2011. №1 (9). С. 65-74.
58. Селіванова Н.М., Ткаченко Ю.В., Попко Я.О. Особливості методики проведення аналізу основних засобів підприємства. Проблеми ринку та розвитку регіонів України в ХХІ ст. : матеріали VII Міжнарод. наук.-практ. Інтернет-конф., м. Одеса, 05–09 груд. 2016 р. Одеса, 2016. С. 98-102.
59. Тарасюк Г.М., Шваб Л.І. Планування діяльності підприємства: Навчальний посібник, К.: Каравела, 2010. 364 с.
60. Терещенко О.О. та ін. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посіб. К.: КНЕУ, 2008. 326 с.

61. Шаповал В. А., Горпинич О.В. Оновлення основних засобів гірничих підприємств: стратегія, фінансування, проектний підхід. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2016. № 2. С. 82-90.
62. Шарманська В. М., Вітюк В.В. Аналіз забезпеченості підприємства основними засобами та ефективності їх використання. *Молодий вчений*. 2018. № 1(1). С. 550-552.
63. Шевченко М. Ю. Концепція життєвого циклу в методичних підходах формування амортизаційного фонду основних засобів. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2014. № 46. С. 192-196.
64. Шелудько Р. М., Білоусько Н.Л. Ефективність використання основних засобів у сільськогосподарських підприємствах харківської області. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 3. С. 42-46.
65. Шендригоренко М. Т. Облік і аудит вибуття основних засобів: проблемні питання та напрями їх вирішення. *Торгівля і ринок України*. 2017. № 2. С. 97-102.
66. Шендригоренко М. Т., Яковенко Ю.В. Основні засоби: проблемні аспекти визначення та організації документообігу на підприємствах. *Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського*. Серія : Економічні науки. 2017. № 2. С. 93-100.
67. Шкроміда В.В., Терлецький В.П. Аналіз основних засобів енергозбутового підприємства та їх вплив на фінансові результати господарювання. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2013. Вип. 9(2). С. 107-111.
68. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку : підручник. К. : Знання, 2010. 447 с.
69. Юрчишена Л. В., Волинець С.М. Аналіз ефективності використання основних засобів на підприємстві. *Ефективна економіка*. Електронне наукове фахове видання. 2011. № 8. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=668>

70. Яворовенко Е. В. Структура основних засобів у бухгалтерському обліку в Україні та за кордоном: аналіз та порівняння. *Управління розвитком*. 2013. № 20. С. 88-90.
71. Яковишина Н. А., Яковенко К. А. Теоретичні основи обліку основних засобів. *Молодий вчений*. 2018. № 5(2). С. 779-782.
72. Яшан Ю.В. Напрямки підвищення ефективності відтворення і використання основних засобів. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету*. Економічні науки. 2012. Вип. 22(2). С. 402–407. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2012_22\(2\)_68](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2012_22(2)_68) (дата звернення: 10.04.2021).
73. Чазов Є. В. Напрями підвищення прибутковості діяльності підприємства у сучасних умовах. *Ефективна економіка* : Електронне наукове фахове видання. 2015. № 3. Режим доступу <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4177> (дата звернення: 14.01.2021).
74. Череп А. В., Стрілець Є. М. Ефективність як економічна категорія. *Ефективна економіка* : Електронне наукове фахове видання. 2013. № 1. <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1727> (дата звернення: 03.01.2021).
75. Чучук Ю. В. Теоретична сутність понять економічна ефективність та ефективність діяльності. *Ефективна економіка* : Електронне наукове фахове видання. 2014. № 2. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua> (дата звернення: 13.01.2021).
76. Щаслива Г. П. Підвищення ефективності діяльності підприємств аграрної сфери на інноваційній основі. *Ефективна економіка* : Електронне наукове фахове видання. 2015. № 2. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3796> (дата звернення: 11.01.2021).
77. Ярославський А. О. Економічна ефективність діяльності підприємства: теоретичний аспект. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. Вип. 20. Ч. 3. С. 174-177.
78. Чазов Є. В. Напрями підвищення прибутковості діяльності

підприємства у сучасних умовах. *Ефективна економіка* : Електронне наукове фахове видання. 2015. № 3. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4177> (дата звернення: 14.01.2021).

79. Liao D. Impact of Accelerated Depreciation of Fixed Assets Policy on Corporate Financing Behavior – Based on DID, the Empirical Analysis of the Model. *Modern Economy*. 2016. № 7. P. 1025-1034.

80. Fisher I. What is capital? *The economic journal*, Cambridge, vol. VI, 1996. 509 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на "31" грудня 2020 р.

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	34	69
первісна вартість	1001	59	100
накопичена амортизація	1002	25	31
Незавершені капітальні інвестиції	1005	51599	1156
Основні засоби	1010	66987	179101
первісна вартість	1011	112602	231825
Знос	1012	45615	52724
Інвестиційна нерухомість	1015	--	--
Довгострокові біологічні активи	1020	--	--
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	--	--
інші фінансові інвестиції	1035	--	--
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	--	--
Відстрочені податкові активи	1045	--	--
Інші необоротні активи	1090	--	--
Усього за розділом I	1095	118620	180326
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	29639	6963
Виробничі запаси	1101	18379	5989
Незавершене виробництво	1102	74	128
Готова продукція	1103	11097	756
Товари	1104	89	90
Поточні біологічні активи	1110	--	--
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	20809	13226
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	17902	7320
з бюджетом	1135	28324	7904
у тому числі з податку на прибуток	1136	468	--
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	4437	3620
Поточні фінансові інвестиції	1160	--	--
Гроші та їх еквіваленти	1165	669	1111
Готівка	1166	1	1
Рахунки в банках	1167	668	1110
Витрати майбутніх періодів	1170	134	1
Інші оборотні активи	1190	7655	5920
Усього за розділом II	1195	109569	46065
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	--	--

Баланс	1300	228189	226391
--------	------	--------	--------

Продовження дод. А

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	2150	2150
Капітал у дооцінках	1405	--	--
Додатковий капітал	1410	--	--
Резервний капітал	1415	--	--
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-1240	-61733
Неоплачений капітал	1425	--	--
Вилучений капітал	1430	--	--
Усього за розділом I	1495	910	-59583
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	2270	2270
Довгострокові кредити банків	1510	88940	131699
Інші довгострокові зобов'язання	1515	80538	96619
Довгострокові забезпечення	1520	--	--
Цільове фінансування	1525	--	--
Усього за розділом II	1595	171748	230588
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	4790	105
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	--	--
товари, роботи, послуги	1615	14682	33273
розрахунками з бюджетом	1620	348	449
у тому числі з податку на прибуток	1621	--	--
розрахунками зі страхування	1625	291	353
розрахунками з оплати праці	1630	1141	1535
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	424	917
Поточні забезпечення	1660	1383	--
Доходи майбутніх періодів	1665	--	--
Інші поточні зобов'язання	1690	32472	18754
Усього за розділом III	1695	55531	55386
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	--	--
Баланс	1900	228189	226391

Додаток Б

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2020 рік

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	236131	423451
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(246220)	(386588)
Валовий: Прибуток	2090	--	36863
Збиток	2095	(10089)	(--)
Інші операційні доходи	2120	20427	68182
Адміністративні витрати	2130	(7631)	(7249)
Витрати на збут	2150	(13919)	(16297)
Інші операційні витрати	2180	(24688)	(67902)
Фінансовий результат від операційної діяльності: Прибуток	2190	--	13597
Збиток	2195	(35900)	(--)
Дохід від участі в капіталі	2200	--	--
Інші фінансові доходи	2220	--	--
Інші доходи	2240	--	--
Фінансові витрати	2250	(23954)	(5912)
Втрати від участі в капіталі	2255	(--)	(--)
Інші витрати	2270	(43)	(1)
Фінансовий результат до оподаткування: Прибуток	2290	--	7684
Збиток	2295	(59897)	(--)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	--	-2189
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після Оподаткування	2305	--	--
Чистий фінансовий результат: Прибуток	2350	--	5495
Збиток	2355	(59897)	(--)

Додаток В
II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	--	--
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	--	--
Накопичені курсові різниці	2410	--	--
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	--	--
Інший сукупний дохід	2445	--	--
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	--	--
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним Доходом	2455	--	--
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	--	--
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-59897	5495

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	186705	272172
Витрати на оплату праці	2505	21894	17063
Відрахування на соціальні заходи	2510	4671	3439
Амортизація	2515	7583	3115
Інші операційні витрати	2520	33659	40294
Разом	2550	254512	336083

Додаток Г
Баланс (Звіт про фінансовий стан) на "31" грудня 2021 р.

Активи	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	69	60
первісна вартість	1001	100	100
накопичена амортизація	1002	31	40
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1 156	1 164
Основні засоби	1010	179 101	172 934
первісна вартість	1011	231 825	236 654
Знос	1012	52 724	63 720
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	180 326	174 158
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	6 963	47 760
Виробничі запаси	1101	5 989	13 418
Незавершене виробництво	1102	128	170
Готова продукція	1103	756	2 988
Товари	1104	90	31 183
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	13 226	27 632
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	1130	7 320	10 967
за виданими авансами			
з бюджетом	1135	7 904	1 419
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	3 620	5 517
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 111	14 354
Готівка	1166	1	1
Рахунки в банках	1167	1 110	14 353
Витрати майбутніх періодів	1170	1	6
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в:	1181	-	-
резервах довгострокових зобов'язань			
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	5 920	11 896
Усього за розділом II	1195	46 065	119 551
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	396
Баланс	1300	226 391	294 105

Продовж.дод. Г

Пасиви	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	2150	2 150
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	-	-
Емісійний дохід	1411	-	-
Накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-61 733	-98 498
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	-59 583	-96 348
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	2 270	2 270
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	131 699	122 999
Інші довгострокові зобов'язання	1515	96 619	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Усього за розділом II	1595	230 588	125 269
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	105	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	185 032
товари, роботи, послуги	1615	33 273	30 764
розрахунками з бюджетом	1620	449	496
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	353	375
розрахунками з оплати праці	1630	1 535	1 388
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	917	38 183
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	18 754	8 946
Усього за розділом III	1695	55 386	265 184
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	226 391	294 105

Додаток Д

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2021 рік

Стаття	Код рядка	За аналогічний
--------	-----------	----------------

		За звітний період	період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	287682	236131
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-268380	-246220
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий: прибуток	2090	-	-
збиток	2095	19302	10089
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2210	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
Інші операційні доходи	2120	2781	20427
Адміністративні витрати	2130	-10050	-7631
Витрати на збут	2150	(-10634)	(-13919)
Інші операційні витрати	2180	(-10 001)	(-24 688)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	-)	-
збиток	2195	(-8 602)	(35 900)
Доход від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	-	-
Інші доходи	2240	-	-
у тому числі: дохід від благодійної допомоги	2241	-)	-
Фінансові витрати	2250	(-27 950)	(23 954)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(-213)	(43)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	

Продовження додатку Д

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	-	-
збиток	2295	(-36765)	(59897)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-	-
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	-	-
збиток	2355	(-35765)	(-59897)

Додаток Е

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-36 765	-59 897

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	48 559	186 705
Витрати на оплату праці	2505	28 380	21 894
Відрахування на соціальні заходи	2510	6 312	4 671
Амортизація	2515	11 217	7 583
Інші операційні витрати	2520	30 551	33 659
Разом	2550	125 019	254 512